ЎзССР Давлат китоб палатаси

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 7 (8.591) ◆ 1995 йил 16 январь, душанба ◆ Сотувда эркин нархда

ЎЗБЕКИСТОН — ПОЛЬША: ҲАМКОРЛИК МАСОФА БИЛМАЙДИ

СУРАТДА: икки томонлама ҳужжатларни имзолаш маросими. А. Илёсов олган сурат (ЎзА).

Илгари хабар қилинганидек, 11-12 январь кунлари Президент Ислом Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон давлат делегацияси расмий ташриф билан Польша Республикасида бўлди. Ташрифдан мақсад икки давлат ўртасида шаклланиб бораётган сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳамкорликнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлаш, уни ривожлантириш, янги босқичга кўтариш эди.

Польша Республикаси Президенти саройида Ўзбекистон раҳбари Ислом Каримовни кутиб олиш маросими бўлди. Икки давлат байроқлари билан безатилган сарой майдонида юксак мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Ўзбекистон ва Польша давлат мадҳиялари янгради. Президент Лех Валенса Ислом Каримовни Польша заминига ташриф буюргани билан қизғин қутлади.

Шундан сўнг Президентлар муҳташам саройнинг мовий залига йўл олдилар. Бу ерда Ислом Каримов билан Лех Валенса ўртасида яккама-якка суҳбат бўлиб ўтди.

Ўзбекистон билан Польша ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик ҳозир қай даражада?

Маълумки, республикамиз иттифоқ таркибида бўлган даврда ташқи иқтисодий фаолият билан шуғулланиш имкониятига эга эмас эди. Тўғрироғи, бизда етиштирилган пахта, пилла, қоракўл каби маҳсулотлар, ер ости бойликлари бошқа мамлакатларга, шу жумладан Польшага ҳам собиқ марказ номидан етказиб бериларди.

Ўзбекистон мустақилликка эришгач, ўнлаб хорижий давлатлар билан ўзаро манфаатли ҳамкорликни йўлга қўйди. Ҳозир республикада чет эл сармояси иштирокидаги 1500 та корхона фаолият кўрсатаётир. 1994 йилда Ўзбекистоннинг ташқи савдо обороти 3 миллиард 600 миллион долларни ташкил этди. Бу ёш мустақил давлат учун катта кўрсаткич. Хорижий фирма ва компанияларнинг сиёсий, иқтисодий, ижтимоий вазият барқарор бўлган Ўзбекистонга қизиқиши тобора ортиб бормоқда.

Шу маънода, Польша Республикаси билан ҳамкорлигимиз натижалари ҳозирча камтаронадир. Чунончи, ўтган йили икки давлат ўртасидаги савдо-сотиқ ҳажми 80 миллион доллар бўлгани, атиги 8 та қўшма корхона барпо этилгани бу борада фойдаланилмаётган имкониятлар кўплигидан далолат беради. Ўзбекистон ва Польша давлат раҳбарлари бошчилигидаги расмий делегацияларнинг Варшавада ўтказилган музокараларида ана шу имкониятларни ишга солиш, мамлакатларимиз иқтисодий салоҳиятидан самарали фойдаланиш масалалари муҳокама этилди.

Музокаралар сўнгида икки томонлама ҳужжатларни имзолаш маросими бўлди. Президентлар — Ислом Каримов ва Лех Валенса Ўзбекистон ва Польша Республикаси ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисидаги шартномага имзо чекдилар. Шунингдек, ўзаро манфаатли ҳамкорликни чуқурлаштиришга хизмат қилувчи бир неча ҳужжат қабул қилинди. Улар орасида консуллик конвенцияси, фойдадан икки ёқлама солиқ олмаслик, сармояларни ўзаро рағбатлантириш ва ҳимоялаш, маданий ва илмий ҳамкорлик ҳамда икки мамлакат пойтахтлари орасида самолётлар қатновини йўлга қўйиш тўғрисидаги битимлар бор.

— Бугунги музокараларда муҳокама этилган масалалар ва қабул қилинган ҳужжатлар икки мамлакат халқлари манфаатларига хизмат қилади, — деди Лех Валенса журналистлар билан учрашувда. — Биз уларнинг амалга оширилиши учун барча имкониятлардан тўлиқ фойдаланамиз. Ҳақиқатан ҳам, Ўзбекистон табиий захираларга бой, улкан иқтисодий имкониятлар мамлакатидир. Биз бу мамлакат билан ҳамкорлик қилишдан манфаатдормиз.

— Биз Польша тимсолида жиддий, қатъиятли ҳамкорни кўряпмиз, — деди Ислом Каримов. — Ҳозиргина имзоланган ҳужжатлар муносабатларимизнинг ҳуқуқий асосини белгилаб беради, ўзаро ишончли ҳамкорлик риштадарини мустаҳкамлайди. Бугунги бизга бўлган самимий муносабатни, хайриҳоҳликни кўриб дўстлигимиз, ҳамкорлигимиз яхши самара беришига қатъий ишонч ҳосил қилдим.

Учрашув ниҳоясида икки давлат раҳбарлари журналистларнинг саволларига жавоб қайтардилар.

Польша Иккинчи жаҳон урушида энг кўп жабр чеккан мамлакатлардан биридир. Европанинг энг гўзал шаҳарларидан бири — Варшава уруш туфайли вайронага айланди. Фашизмга қарши курашда минг-минглаб польшаликлар қурбон бўлди. Шунинг учун ҳам бу ерда тинчлик, осойишталикни биздагидек қадрлашади. Уруш сабоғини ҳар қадамда ҳис этишади.

Президент Ислом Каримов пойтахтдаги Номаълум аскар қабрини зиёрат қилиб, гулчамбар қўйди. Уруш қурбонлари хотирасига ҳурмат бажо келтирди.

Куннинг иккинчи ярмида Ислом Каримов Польша парламентига ташриф буюрди. Мамлакат олий вакиллик органи фаолияти билан танишди. Польша парламенти икки палатали бўлиб, Сейм ва Сенатдан иборат. Сеймга — 460, Сенатга эса — 100 нафар депутат сайланади. Сейм маршали Ю. Олекси, Сенат маршали А. Струзик билан суҳбатлар чоғида давлатимиз раҳбари Ўзбекистонда миллий давлатчиликни тиклаш, демократия тамойилларини қарор топтириш борасида амалга оширилаётган ишлар, хусусан, яқинда парламентга илк бор кўппартиялик асосида ўтган сайлов ва унинг натижалари хусусида гапириб берди. Учрашувларда парламентлараро алоқаларни йўлга қўйиш зарурлиги, бу халқларимизни бири-бирига яқинлаштиришда, ҳамкорликни янада мустаҳкамлашда муҳим аҳамият касб этиши таъкидланди.

Ташрифнинг иккинчи куни Ислом Каримов ўзига ажратилган қароргоҳда Польша Бош вазири Валадемар Павляк билан учрашди. Суҳбат чоғида савдо-иқтисодий, маданий алоқаларни ривожлантириш масалалари муҳокама этилди.

Шундан сўнг меҳмонлар Варшаванинг диққатга сазовор масканларидан бири — тарихий ёдгорликлар мажмуи жойлашган Барбакан майдонини кўздан кечирдилар. Ислом Каримов XV—XVIII асрлар мобайнида бунёд этилган қирол қалъасининг осори атиқалари билан танишди. Ўзбекистон раҳбари қалъа фахрий меҳмонлари китобига имзо чекди. Шуниси диққатга сазоворки, Иккинчи жаҳон урушида вайрон этилган мазкур салобатли тарихий ёдгорлик урушдан сўнг асосан жамоатчиликнинг ташаббуси, ёрдами ва меҳнати билан асл ҳолига келтирилган. Бу ҳам поляк халқининг ўз тарихига, миллий қадриятларига нечоғли ҳурмат билан муносабатда бўлишини намоён этади.

Ташриф мобайнидаги деярли барча учрашувларда асосий мавзу —ислоҳотларнинг моҳияти, уни амалга ошириш йўллари хусусида бўлгани аҳамиятлидир.

Польшада иқтисодий ислоҳот — бозор муносабатларига ўтиш биздан бирмунча илгари бошланган бўлиб, «фалаж қилиб даволаш» назарияси ҳам шу ерда амалга оширилган. Ҳозирга келиб мамлакат иқтисодиёти бир қадар барқарорлашди. Ишлаб чиқариш ҳажми пасайиши тўхтатилди. Кейинги 1-2 йил мобайнида Польша иқтисодиётида барқарор ўсиш кузатилмоқда. Лекин ислоҳотларни амалга оширишда кескин чоралар кўрилиши турмуш даражасининг пасайиб кетишига сабаб бўлдики, бу ҳукуматнинг ислоҳотлар сиёсатига бир қанча «тузатишлар» киритишга мажбур этди. Бу ҳол мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларда аҳолининг ижтимоий муҳофаза қилинишига эътибор берилаётганини катта аҳамиятга эга эканини тасдиқлайди.

Айни пайтда Польшада хусусий фирма ва корхоналар ўзини анча тутиб олган, улар ялпи миллий маҳсулотнинг ярмидан кўпини ишлаб чиқармоқда. Бу ўринда Польша илгаридан мустақил давлат бўлганини, «режали иқтисодиёт» бу ерда биздагидек чуқур илдиз отмаганини, хусусий мулк социализм даврида ҳам сақланиб қолганини эътибордан соқит қилмаслик керак.

Ҳозирга келиб ана шу хусусий корхоналар, фирмалар ишлаб чиқаришни ривожлантириш, ўзаро манфаатли ҳамкорликни йўлга қўйиш мақсадида ўзига шерик изламоқда. Варшавада ташкил этилган «Шарқ клуби» ана шундай ишбилармонларни бирлаштирган. Клуб асосий эътиборни ҳамдўстлик мамлакатлари билан фойдали ҳамкорлик алоқалари ўрнатишга қаратмоқда.

Президент Ислом Каримов «Будимекс» компанияси қароргоҳида ана шу клуб аъзолари — Польша ишбилармон доиралари вакиллари билан учрашди. Суҳбат чоғида давлатимиз раҳбари уларга Ўзбекистоннинг Марказий Осиёда тутган муҳим ўрни, давлат тизими, иқтисодий салоҳияти тўғрисида батафсил сўзлаб берди. Бизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг моҳияти, ўзига хос жиҳатлари, хусусан, уларни амалга оширишдаги дастуриламал — машҳур беш тамойил ҳақида теран тушунча берди.

— Ўзбекистон, аввало, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий жиҳатдан барқарор мамлакат, — деди жумладан Ислом Каримов. — Бундан ташқари бизда бозор муносабатларига ўтиш, хусусий мулкни ҳимоя қилишнинг барча ҳуқуқий асослари яратилган, уни рағбатлантириш кўзда тутилган. Хусусан, чет эл сармояси иштирокида ташкил этилган қўшма корхоналардан беш йил мобайнида солиқ олинмайди. Хом ашёни қайта ишлаш, хусусан, енгил саноат, тўқимачилик, машинасозлик, тоғ-кон саноати, транспорт, алоқа тармоқлари соҳаларида сизлар билан ҳамкорлик қилиш имкониятларига эгамиз.

Шуни таъкидлаш керакки, учрашув польшалик тадбиркорларда катта қизиқиш уйғотди. Улар республикамиз раҳбарининг тўғри, очиқчасига айтган гапларини ғоят самимий қабул қилдилар. Ҳамкорлик тўғрисидаги 20 дан ортиқ таклифларни жамлаб, Ислом Каримовга тақдим этдилар.

Хуллас, Президент Ислом Каримовнинг Польша Республикасига расмий ташрифи самарали бўлди. Польшаликлар Ўзбекистон аталмиш ҳуқуқий демократик жамият қураётган, имкониятларга бой, холис ниятли мустақил давлатни қайтадан кашф этдилар.

Польша Республикаси раҳбари Лех Валенса Президент саройи майдонида Президент Ислом Каримовни расмий кузатиш маросими уюштирди.

Польша Республикасига расмий сафарида Президент Ислом Каримовга Бош вазир ўринбосарлари Ў. Султонов, С. Саидқосимов, ташқи ишлар вазири А. Комилов ва бошқа расмий кишилар ҳамроҳлик қилди.

***

12 январь куни Ислом Каримов Тошкентга қайтиб келди. Республика Президентини Ўзбекистон Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Аҳмад ХУЖА.
(ЎзА).
Тошкент-Варшава-Тошкент.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ШАХСИЙ ТАРКИБИГА

Қадрли дўстлар! Сизларни қутлуғ байрам — Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан самимий табриклайман.

Ўлкамизда қадим замонлардан буён ёшу қари — ҳар бир эркак ўзини юрт ҳимоячиси деб билган, Ватан шон-шавкати ва мудофааси йўлида куч-ғайрати, ҳатто жонини ҳам аямаган. Она диёримизда бу анъана ҳозир ҳам изчил давом этмоқда, янгича руҳ ва мазмун билан бойиб бормоқда.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари мамлакат истиқлолини ва ҳудудий яхлитлигини, халқимизнинг осуда ҳаёти ва мустақилликни мустаҳкамлаш йўлидаги бунёдкорлик меҳнатини ҳимоя қилишда, ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда ғоят муҳим ўрин тутади.

Сизларнинг қатъият ва шижоатингиз, ҳарбий маҳоратингиз туфайли хонадонимиз, юртимиз тинч, осмонимиз мусаффо, кўнгиллар хотиржам. Сизлар давлатимизнинг тинчликсевар сиёсатини амалга оширишда алоҳида жонбозлик кўрсатаяпсизлар.

Бу йил фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллиги кенг нишонланади. Сиз — ҳарбийлар ўша суронли жанггоҳларда жон олиб-жон берган ота-боболаримизнинг ворислари бўласизлар. Ишонаманки, мард ва жасур аждодларимизнинг ўгитларига, тажрибаларига таяниб, мамлакатимизнинг мудофаа қудратини янада юксалтиришга муносиб ҳисса қўшасизлар.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари шахсий таркибини, уруш фахрийларини, ўзини Ватан ҳимоячиси деб билган барча юртдошларимизни байрам билан яна бир бор муборакбод этаман, Ватанимиз ҳимоячиларига тан-сиҳатлик, шарафли ва масъулиятли ишларида омадлар тилайман.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
Ислом КАРИМОВ.

Бугунги кун нафаси

□ Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига кўра Украина Республикаси Қуролли Кучларининг ашула ва рақс ансамбли Ўзбекистон Республикасининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

□ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасида бўлиб ўтган эпидемияга қарши республика фавқулодда комиссиясининг мажлисида комиссиянинг 1994 йилги иш якунлари кўриб чиқилди.

□ Наманган вилоятининг Уйчи қўрғонида бунёд этилган корхона бир суткада икки тонна сут маҳсулотлари ишлаб чиқариш қувватига эга. Корхонанинг дастлабки туркум маҳсулотлари савдо тармоқларига етказиб берилди.

□ Ширин шаҳрида янги нон заводи фойдаланишга топширилди. Бу корхона бир суткада 5 тоннага қадар нон-булка маҳсулотлари ишлаб чиқариш қувватига эга.

□ Фарғонада корейс маданият марказининг вилоят бўлими ташаббуси билан «Мон Сан» («Орзу») миллий қаҳвахонаси очилди. Ундан мақсад — корейс миллий таомларини тайёрлашни йўлга қўйишдир.

□ 14 январь куни бўлиб ўтган республика футбол федерациясининг пленумида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, республика футбол федерациясининг президенти Абдулҳошим Муталовнинг ҳисобот маърузаси тингланди, навбатдаги вазифалар белгиланди, Хиросимадаги XII Осиё ўйинларида мамлакатимиз довруғини оламга ёйган ўзбекистонлик футболчиларга мукофотлар ва эсдалик совғалари топширилди.

□ Бугун Қўқон шаҳрида бокс бўйича Ўзбекистон чемпионати ўйинлари бошланди.

□ Россия Федерациясининг Президенти Борис Ельцин Кремлда Кабардин-Болқория Президенти В. М. Коков ва Шимолий Осетия Президенти А. Х. Галазов билан учрашди. Россия Президенти матбуот хизматининг маълумотларига кўра, учрашув пайтида Шимолий Кавказдаги вазият тўғрисида фикр алмашилди.

□ Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоев бир кунлик норасмий ташриф билан Москвага борди.

□ Қараганда ва Экибастуз кончилари муддатсиз иш ташладилар.

□ Москва банклараро валюта биржасида бўлиб ўтган савдода АҚШ 1 долларининг қиймати 3776 рублни ташкил этди.

□ Оммонда бўлиб ўтган Иордания қироли Ҳусайн ва Исроил Бош вазири Исҳоқ Рабин ўртасидаги учрашувда иордан-исроил тинчлик шартномасини бажаришнинг амалий жиҳатлари муҳокама этилди.

□ Америка Қўшма Штатлари Ҳиндистон билан Покистон ўртасида Кашмир муаммосини тинч йўл билан ҳал этиш масаласида ҳамкорлик қилишга тайёр эканлигини АҚШ мудофаа вазири Уильям Перри Ҳиндистонга қилган расмий сафари чоғида айтди.

□ Кейптаунда Россиянинг «Академик Федоров» илмий-экспедиция кемаси қўлга олинди.

□ Швеция қироли Карл XVI Густав 1994 йил учун 147 минг крон миқдорида солиқ тўлади. Парламент аниқлайдиган унинг йиллик даромади саккиз миллион кронга яқинлашади.

□ Футбол қироли Пеле Бразилиянинг спорт ишлари бўйича фавқулодда вазири этиб тайинланди. Пеле бу лавозимга агар унга спорт соҳасида тўла эркин имконият берилган тақдирдагина рози эканлигини билдирди.

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИ БАЙРАМИ

СУРАТДА: тантанали йиғилиш пайти. Ф. Қурбонбоев олган сурат (ЎзА).

Пойтахтнинг ҳашаматли «Туркистон» саройи 13 январь куни ҳар кунгидан гавжум бўлди. Халқимизнинг қутлуғ байрамларидан бири — Ватан ҳимоячилари кунига бағишланган тантанали йиғилиш муносабати билан саройга республика Қуролли Кучлари офицерлари, аскар ва курсантлар, уруш ва меҳнат фахрийлари, пойтахт жамоатчилиги вакиллари, хорижлик меҳмонлар ташриф буюрдилар.

Ўзбекистон Республикаси Президенти — мамлакат Қуролли Кучлари бош қўмондони Ислом Каримов ва ҳукумат раҳбарлари, Қуролли Кучлар генераллари, фахрийлари минбардан жой олдилар.

Тошкент шаҳри ҳокими Козим Тўлаганов йиғилишни очиқ деб эълон қилди. Мустақил давлатимиз мадҳияси янгради.

Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири генерал-лейтенант Рустам Аҳмедов мамлакат Қуролли Кучлари ташкил топган куннинг уч йиллиги тўғрисида маъруза қилди.

Республика Президенти Ислом Каримов табрик нутқи сўзлади. Юртбошимиз мамлакат Қуролли Кучлари шахсий таркибини — курсант, аскар, зобит ва генералларни, уруш фахрийларини Ватан ҳимоячилари куни байрами билан самимий қутлади.

— Бугун юртимизда жуда катта байрам — Ватан ҳимоячилари куни нишонланмоқда, — деди Ислом Каримов. — Бу сана ғоят муҳим ва шарафлидир. Халқимиз илгаридан мард ўғлонларни тарбиялашга аҳамият берган ва уларни доимо эъзозлаган. Ўз ҳимоячиларига ишонган ва уларга ҳурмат-эътибор билан қараган. Сиз — ҳарбийлар мамлакатимиз мудофаа қудратини мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшмоқдасиз. Озод Ўзбекистон ва унинг меҳнаткаш халқи Қуролли Кучларимиз салоҳиятига ишонади ва таянади. Юрт тинчлиги ва тотувлиги — энг катта давлат. Мамлакатимиз тинч бўлсин, бахт ва сиҳат-саломатлик доимо сизларга ёр бўлишини тилайман!

Ўзбекистон Президенти Фармонига биноан Қуролли Кучларнинг жанговар тайёргарлигини ошириш, ёш авлодга таълим бериш, уларни миллий истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашда фаол иштирок этгани учун ҳамда республика Қуролли Кучларининг уч йиллиги ва Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан Ўзбекистон Мудофаа вазирлиги, Миллий хавфсизлик хизмати, Ички ишлар вазирлиги тизими хизматчи ва ходимларидан бир гуруҳи мамлакатимизнинг юксак мукофотлари — «Дўстлик» ва «Соғлом авлод учун» орденлари, «Жасорат» ва «Шуҳрат» медаллари, Фахрий унвонлар ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Фахрий ёрлиқлари билан тақдирланди. Ислом Каримов ана шу мукофотларни тантанали равишда топширди.

Мукофотланганлар номидан сўзга чиққан республика Қуролли Кучлари зенит-ракета қисми командири Рустам Толипов ўзларининг камтарин хизматларига берилган юқори баҳо учун Президент Ислом Каримовга чексиз миннатдорчилик билдирар экан, улар она Ватанимизга, унинг Президентига ҳамиша содиқ қолажакларини изҳор этди.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Эркин Халилов ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

Йиғилиш санъат усталарининг катта концерти билан якунланди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН МУДОФАА ВАЗИРЛИГИ, МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК ХИЗМАТИ, ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ ТИЗИМИ ХИЗМАТЧИ ВА ХОДИМЛАРИДАН БИР ГУРУҲИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Қуролли Кучларнинг жанговар тайёргарлигини ошириш, ёш авлодга таълим бериш, уларни ватанпарварлик, дўстлик, миллий истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашда фаол иштирок этгани учун ҳамда республика Қуролли Кучларининг 3 йиллиги ва Ватан ҳимоячилари куни муносабати билан қуйидагилар мукофотлансин:

«ДЎСТЛИК» ОРДЕНИ

ГЕРМАН Сергей Владимирович — ҳарбий қисм командири

ИНОЯТОВ Рустам Расулевич — Миллий хавфсизлик хизмати раисининг биринчи ўринбосари

II ДАРАЖАЛИ «СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ОРДЕНИ

МЕЛИБОЕВ Анваржон — Мудофаа вазирлиги бошқармаси бошлиғи

«ЖАСОРАТ» МЕДАЛИ

АЛИМОВ Раҳимжон Ҳакимович — Миллий хавфсизлик хизмати чегара қўшинлари батальон командири

БУХТЕЕВ Валентин Александрович — ички қўшинлар бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

ЖЎРАЕВ Шокир Зарипович — ҳарбий қисм командири

ИБРАГИМОВ Илҳом Исмоилович — чегара қўшинлари ҳарбий қисми командири

ИКРОМОВ Рашит Маликович — ҳарбий қисм катта муҳандиси

ИСАЧЕНКО Владимир Федорович — ҳарбий қисм артиллерия хизмати бошлиғи

МАТРОСОВ Александр Сергеевич — ҳарбий қисм бўлинма бошлиғининг ёрдамчиси

НАЗИРОВ Жалолиддин Абитович (марҳум) — Тошкент вилояти ички ишлар бошқармасининг тезкор ходими

ПОРОХНЯ Александр Викторович — ҳарбий қисм бўлинмасининг командири

СТРОЕВ Алексей Юрьевич — ҳарбий қисм командири

ТОЖИБОЕВ Валерий Викторович — ички қўшинлар ҳарбий қисмининг командири

ТОЛИПОВ Рустамжон Умарович — ҳарбий қисм командири

ТОШМАТОВ Ғафур — Ички ишлар вазирлиги бош бошқармаси бошлиғи

ТЎЛАГАНОВ Лазиз Содиқович — ҳарбий қисм командири

ҲАМРОЕВ Абдикарим Фармонович — ҳарбий учувчи

ҲАСАНОВ Рустам Қурбонназарович — ҳарбий қисм командирининг ўринбосари

«ШУҲРАТ» МЕДАЛИ

АХМЕТЗЯНОВ Ахтям Камиярович — Мудофаа вазирлиги стоматология поликлиникасининг бўлим мудири

БИБАРСОВ Ҳамза Исҳоқович — Мудофаа вазирлигининг ҳарбий жамоа хўжалиги директори

ВОЛОДИНА Элла Павловна — Миллий хавфсизлик хизмати техник ходими

ЗАХАРОВ Владимир Георгиевич — Тошкент гарнизони уй-жойлардан фойдаланиш қисмининг электр тармоқлари бўлими бошлиғи

ШЕИН Борис Васильевич — ҳарбий қисм токари

ҚУЙИДАГИЛАРГА ФАХРИЙ УНВОНЛАР БЕРИЛСИН:

«ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ АРТИСТИ»

ТОШМАТОВ Маъмуржон — Марказий офицерлар саройи катта йўриқчиси

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН АРТИСТ»

УМЕДЖОНОВ Шуҳрат Ботирович — Мудофаа вазирлиги ашула ва рақс ансамбли бадиий раҳбари

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ҚУРУВЧИ»

КИТАЕР Борис Исакович — ҳарбий муҳандис

ВА ҚУЙИДАГИЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАНСИН:

АБДУЛЛАЕВ Бегали Суюнбоевич — ҳарбий қурилиш қисмининг қолипловчиси

АКРАМОВ Алишер Камолович — ҳарбий қисм командири

АЛИМОВ Шавкат Азимович — ҳарбий қисм командири

ГОРОХОВ Николай Михайлович — Самарқанд олий ҳарбий автомобиль муҳандислари билим юрти бошлиғи

ЛОМАКИН Тимофей Павлович — марказий ҳарбий шифохонасининг урология бўлими ординатори

НИЁЗОВ Шуҳрат Ниёзович — Тошкент олий ҳарбий-техника билим юрти бошлиғи

ЗИНАТУЛЛИН Камиль Кашафович — ҳарбий қисм катта штурмани

ОБУХОВ Юрий Александрович — Миллий хавфсизлик хизмати масъул ходими

ПЕТРОСЯН Завен Асланович — Мудофаа вазирлиги техник хизмати ходими

РУДЕНКО Александр Васильевич — ҳарбий қисм командири

РУСТАМОВ Фарҳод Маҳмудович — Сурхондарё вилояти мудофаа ишлари бошқармаси бошлиғи

САФАРОВ Ғарибжон Имомалиевич — ҳарбий қисм командири

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри, 1995 йил 11 январь

ХУСУСИЙЛАШТИРИШ — ДАВР ТАЛАБИ

Республика Президенти ҳузуридаги иқтисодий ислоҳот, тадбиркорлик ва хорижий сармоялар бўйича идоралараро кенгашнинг навбатдаги мажлисида нутқ сўзлаган юртбошимиз Ислом Каримов мамлакатимизда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлардан асосий мақсад бозор муносабатларини қарор топтиришдан, демократик ҳуқуқий давлат қуришдан иборат эканлиги, бу йўлда республикамизда ишлаб чиқилган беш тамойил асосий дастур бўлиб хизмат қилишини алоҳида таъкидлаб ўтган эди. "Бунда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш, бошқача айтганда, мулкни ҳақиқий эгаларига топшириш айниқса, хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, уни давлат томонидан рағбатлантириш муҳим аҳамият касб этади", деган эди Президентимиз. Шу ўринда ўз-ўзидан "Хўш, чиндан ҳам бизда бу жараён қандай бормоқда?" деган савол туғилиши табиий, албатта. Очиғи, бу соҳада муайян ишлар амалга оширилганлигига қарамасдан бу йўлда ўзига хос тўсиқлар, ечимталаб муаммолар ҳам оз эмас. Лекин бир нарсани очиқ тан олиш керак: бозор муносабатларига ўтиш жараёнининг яқинда тугалланган биринчи босқичи хусусийлаштириш мулк эгалари учун чиндан ҳам кенг имкониятлар очиб бераётгани, бу йўл олдингиларидан ҳар томонлама қулай ва фойдали эканлигини амалда исботлаб берди.

"Хусусийлаштириш — давр талаби" рукни остида бугун эълон қилинаётган туркум материалларда ҳам хусусийлаштиришнинг афзалликлари ва унинг иккинчи босқичида амалга оширилиши лозим бўлган вазифалар ҳақида ҳикоя қилинади.

НАВБАТ—ИККИНЧИ БОСҚИЧГА

Бозор иқтисодиётининг босқичма-босқич ўтиш даврида хусусийлаштириш алоҳида аҳамият касб этади. Ўтган йил давомида хусусийлаштиришнинг биринчи босқичи амалга оширилди. Бу борада жойларда кенг тарғибот ишлари ҳам олиб борилаётир. Шаҳримиздаги барча туманлар қатори Ҳамза туманида ҳам талайгина ишлар қилинди. Бу ҳақда туман ҳокимлиги хусусийлаштириш бўлимининг бошлиғи Раҳматулла Акмалов қуйидагиларни гапириб берди:

— Бозор муносабатларига ўтиш жараёнининг навбатдаги босқичи ҳақида гапирар эканмиз, энг аввало биринчи вазифа — мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш борасидаги ишлар ҳақида тўхталмоқчиман. Бу масалада юртбошимиз Ислом Каримов Республика Президенти ҳузуридаги иқтисодий ислоҳот, тадбиркорлик ва хорижий сармоялар бўйича идоралараро кенгашнинг навбатдаги мажлисида ҳам алоҳида таъкидлаб ўтдилар. Шу боисдан туман тадбиркорлари ва фуқаролари ўтиш жараёнининг биринчи босқичи тизимида ўз зиммаларидаги ишларни амалга оширдилар. Энг аввало уйларни хусусийлаштириш борасидаги ишимизни алоҳида таъкидлаб ўтсак арзийди. Ўтган йил давомида 15 минг 101 та уй хусусийлаштирилди. 18 та катта ва кичик корхоналар, 52 та савдо дўкони, 17 та сартарошхона, шунингдек яна бир нечта маиший хизмат, овқатланиш шохобчалари хусусийлаштирилди. Савдо дўконлари "Ҳамза" ҳиссадорлик жамиятига қарашли бўлганлиги учун 13 та дўкон жамият ҳисобидан ажралиб чиқиб, хусусийлаштирилди.

Хусусийлаштирилган корхоналар ўз эҳтиёжларидан келиб чиқиб айримлари ҳиссадорлик жамиятига, айримлари эса жамоа корхонасига айланиб иш юритишмоқда. Корхоналар номини эшитиб ҳеч нима ўзгармаганга ўхшайди, аммо ишлаб чиқаришда анчагина силжишлар, ўз-ўзини хом ашё билан таъминлаш, энг асосийси эркин иш юритиш имконига эга бўлинмоқда. Мисол учун сунъий кир ювиш воситалари корхонаси, сантехника жиҳозлари заводи, шампан вино заводидаги ўзгараётган аҳвол фикримизнинг яққол далилидир. Туман миқёсидаги биринчи босқич асосидаги ишлар тугалланди, десак ҳам бўлади. Эндиги навбат иккинчи босқичга. Бу даврда ҳам биз изчил иш юритишимиз лозим. Лекин айрим йирик корхоналаримиз — Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлиги, 1- ва 2-дон маҳсулотлари корхоналари ва яна бошқа бирлашмалар январь ойи охирига қадар хусусийлаштириш далолатномаларини қўлга киритадилар. Аминмизки бу ва бошқа корхоналар ҳам хусусийлаштирилиб бўлгач оз бўлсада иқтисодимиз таркибини ўзгартиришга, яъни, фақат хом ашё эмас, тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришга эришилади. Чиқарилган маҳсулот эса сифати ва рақобатбардошлиги билан дунё бозори талабларига жавоб бериши табиий ҳолдир. Бундан ташқари корхонанинг эрки ўз қўлида бўлгач дастгоҳларга, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотга бўлган муносабат ҳам ўзгача бўлади. Мана шу нуқтаи назардан келиб чиқиб кичик ва йирик корхоналар, айрим махсус ташкилотлар ўз вақтида хусусийлаштирилмоқда, мулк давлат тасарруфидан чиқарилаётир.

Гулзода МАМБЕТОВА.

МАҚСАД — ИЧКИ БОЗОРНИ ТЎЛДИРИШ

Бундан уч йил муқаддам Ўзбекистон Республикаси мустақил деб эълон қилингандан сўнг менда бу давлат билан яқиндан алоқа боғлаш, Ҳиндистонда ишлаб чиқарилган халқ истеъмоли буюмларидан ўзбекистонлик дўстларимизга етказиб бериш истаги уйғонди. Шу мақсад сари дадил қадам ташладик. Ўз сармоямиздаги бор маблағимизни сарф этиб бўлсада зарур товарларни олиб, Ўзбекистонга келдик. Бу ерда бизни яхши кутиб олишди. Тез фурсатда "Анипра инпэкс ЛТД" шахсий корхонамизни очиб, ишга киришдик. Айни вақтда фирмамиз таъминот билан жиддий шуғулланмоқда.

Серқуёш ўлкага энг аввало компьютер техникаси кўплаб олиб келинди. Халқ эҳтиёжи ўрганилиб, пойабзал, тиш ва кир ювиш воситаларини келтириб, харидорларга тақдим этдик. Дастлабки ишимиз учун сармоямиздаги 50 минг АҚШ долларини сарфлагандик. Ўтган йил якунига келиб бу кўрсаткич 1 миллион долларни ташкил этди. Муомаладаги 2 миллион долларлик маҳсулот шартнома асосида Ўзбекистоннинг барча ҳудудига жўнатилди. Қисқа вақт ичида Термиз, Қарши, Бухоро шаҳарларида бўлинмаларимизни очиб, ички бозорни тўлдириш мақсадида фақат ҳинд маҳсулотларини тақдим этаяпмиз. Бундан ташқари ташкил топган корхонамизга қарашли "Бомбейбар"да ҳам ҳинд пазандалари томонидан мазали таомлар тайёрланиб, хўрандаларга сотилмоқда.

Эллик кишига яқин бўлган шахсий корхонамизда тинимсиз изланишлар олиб борилмоқда. Яқин кунлар ичида 65 дастурни кўрсата оладиган антенна йиғишни бошлаймиз. 1995 йилда ўтган йилдаги юз тутган камчилик ва нуқсонлар учрамаса шартнома асосида яна кўп иш қиламиз.

Доктор Анил КУМАР,
"Анипра инпэкс ЛТД" шахсий корхонаси директори.

САРФ-ХАРАЖАТЛАР ҚАЧОН ҚОПЛАНАДИ?

Республикамиз мустақилликка эришгандан кейин чет мамлакатлар билан алоқаларимиз ривожланиб кетди. Юзлаб қўшма корхоналар вужудга келди. Айни пайтда улар республика иқтисодиётини кўтариш учун хизмат қилмоқда. Лекин баъзи бир қўшма корхоналар қанчадан-қанча маблағ эвазига олинган дастгоҳ ва ускуналарни тўла қувват билан ишлатолмай синиш арафасида турибди. Шулардан бири Тошкент металлни қайта ишлаш бирлашмаси негизида қурилган "Пент-Ўз" Ўзбекистон-Россия-Италия қўшма корхонасидир.

Бу корхона бундан бир йил муқаддам иш бошлаган эди. Мақсад Италиядан дастгоҳ ва ускуналар, Россиядан хом ашё маҳсулотларини олиб келиб жаҳон андозаларига жавоб берадиган маҳсулот ишлаб чиқариш кўзда тутилганди. Дастгоҳлар ҳам, хом ашё ҳам олиб келинди. Хуллас, ўтган йилнинг май ойларидан бошлаб корхонада 40 хилга яқин халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқарила бошлади.

Бироқ, афсуслар бўлсинким, ўтган йил октябрига келиб юқоридаги маҳсулотларнинг 6-7 хили қолди холос. Устига-устак бироз вақт ўтгандан кейин корхона ҳам бутунлай тўхтади. Ишчилар ёппасига меҳнат таътилига жўнатилди. Россиядан 60 миллионга яқин рубль қарз бўлиб қолинди. Бундан 2 ойлар илгари корхона директори вазифасини вақтинча бажариб турувчи Нозим Муҳамедовдан бунинг сабабини суриштирганимизда у "Ҳозир Россияга пул ўтказиш муаммо бўлиб турибди. Яқинда Тошкент металл омборидан 40 тонна хом ашё олишимиз керак. Ана шундан кейин ишни бошлаб юборамиз" деганди.

Яқинда корхонадаги аҳвол билан яна қизиқдик. Афсуски, у ердагилар бизга ўша 40 тонна металлни корхона ҳозиргача олмаганлигини маълум қилишди. "Ишчилар ишлаяптими", деган саволимизга "Энди-энди иш бошлаяпмиз", деган жавобни олдик.

Ишчиларни иш билан таъминлаш корхона раҳбариятининг виждонига ҳавола. Аммо бир нарсани айтиб ўтиш керакки, бу корхонани қуришда қанчадан-қанча валюта сарфлангани аниқ. Ўтган йили корхонада яна бир цехни ишга тушириш учун Италиядан доллар ҳисобига дастгоҳлар келтирилди. Ҳозир бу ускуналарни созлаш ишлари олиб борилмоқда. Шу ерда бир савол туғилади: қўшма корхона маъмурияти мавжуд дастгоҳларга хом ашё тополмай турган бир пайтда, мазкур цехни ишга туширишдан нима наф? Ахир бундай ишлашда корхонани қуришга кетган сарф-харажатлар қачон қопланади?

Ғиёс ЙЎЛЧИЕВ.

"ЧОРСУ"ДА ТАЙЁРЛАНГАН...

"Чорсу" универмаги савдо ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамиятига айланганидан сўнг шу ернинг ўзида халқ истеъмол буюмлари ишлаб чиқарила бошланди. Энг аввало бу ерда тикув цехи очилди. Бугунги кунда бу цехда болалар кийимлари, аёллар халати, эркаклар шимлари, кўрпа жилдлари, чойшаблар тикилмоқда. Цехда 20 та тикув машинаси ўрнатилган.

Бу маҳсулотлар оз-оз миқдорда тайёрланади ва универмагдаги махсус бўлимларда сотилади. Жумладан, ойига жунли матодан 200 дона эркаклар шими тикиб сотилмоқда. Бу маҳсулотларга талаб катта бўлмоқда. Универмаг қошидаги нон цехида са ҳар куни 500—600 дона патир ёпилиб, ҳамшаҳарларимизга тортиқ этилаётир. Ёпилаётган нонларни имкон қадар иссиқ ҳолатда сотишга ҳаракат қилиняпти. Иккита газли печкада ёпилаётган нон кундалик эҳтиёжга етмоқда.

Ҳар бир ишда тадбиркорлик билан иш тутилса, муваффақиятга эришилаверади. Буни яқиндагина ўз фаолиятини бошлаган мўйна ошлаш ва ишлаб чиқариш цехи мисолида ҳам кўриш мумкин. Бир вақтлар омборхона, кейинчалик ташландиқ жой бўлиб ётган бинолар ҳашар йўли билан қайта таъмирланди. "Амирхон" фирмасининг кўмаги билан табиий мўйнадан тайёр уст кийимлари ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Атиги уч ой давомида 260 минг сўмлик турли моделдаги кийимлар — аёлларнинг узун шубаси, эркаклар ва болалар учун ичи мўйна, устки қисмига мато қопланган курткалар тикиб чиқарилди. Хом ашё Қозоғистон ва Қирғизистон давлатларидан маҳсулот айирбошлаш ҳисобидан олиб келиняпти. Цех иш бошлагандан сўнг 20 киш иш билан таъминланди.

Гулнора АБДУЛЛА қизи.

СУРАТЛАРДА: "Чорсу" универмаги ишлаб чиқариш корхоналари фаолиятидан лавҳалар.
Козим Ўлмасов олган суратлар.

"СИФАТ" МАҲСУЛОТЛАРИ

Шайхонтоҳур туманида жойлашган "Сифат" кичик корхонаси 1991 йилда ташкил қилинган эди. Мана шунга ҳам тўрт йилга яқинлашиб қолибди. Шу давр мобайнида шаҳримизда қанчадан-қанча кичик, қўшма, хусусий корхоналар ташкил этилди. Лекин уларнинг баъзилари хом ашё йўқ, деб фаолиятсиз ўтирган бўлса, бошқалари бозор иқтисодиёти рақобатига чидай олмай синиб кетди. Газета ва бошқа оммавий ахборот воситалари орқали гоҳ у, гоҳ бу корхоналарнинг иш фаолияти тугатилади, деган эълонларни ўқиб ва эшитиб турганимиз фикримизнинг далилидир. Лекин юқоридаги корхона жамоаси тадбиркорлик билан иш юритганлиги туфайли ривожланиб бормоқда. Масалан, корхона ўтган йили 150 минг сўмлик фойда билан чиқди.

— Илгарилари, — дейди корхона директори Равшан Ҳамдамов, — бу кичик корхона Тошкент рангли босма фабрикасининг бир кичик цехи сифатида фаолият кўрсатарди. Ўшанда у зиён кўриб ишларди. Кейин фабрика маъмурияти билан келишиб кичик корхонага айлантиришга қарор қилдик. Ўзингиз кўриб турганингиздек натижа ёмон бўлмади. Айни пайтда корхонада идора ҳужжатлари, ташриф қоғозлари, таклифномалар, ҳар хил маҳсулотларга ёпиштириладиган ёрлиқлар босилиб чиқарилмоқда.

Бу кичик корхонанинг ишга тушгани фабрикага ҳам фойдаси тегмоқда. Сабаби биз фойданинг 10 фоизини фабрика ҳисобига ўтказамиз. Фабрика ҳам ўз навбатида корхонага ёрдам бериб турибди. Мисол учун фабрикада ишлаб чиқаришдан қолган қоғоз қолдиқларини биз кичик-кичик буюртмалар учун ишлатмоқдамиз. Бизга зарур бўлган босма бўёқларнинг бир қисмини ҳам фабрикадан сотиб олмоқдамиз, Бундан ташқари, катта буюртмалар тушиб қолганда фабрика дастгоҳларидан ҳам фойдаланишимиз мумкин.

Яна шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, корхонамиз буюртмаларни бажаришда тез ва сифатлилиги билан мижозларга ёқиб тушмоқда. Масалан бошқа босмахоналарда бир ойда бажариладиган буюртмани биз ўн беш кунда мижозлар қўлига тутқазишимиз мумкин. Нимага деганда ишчиларимиз тез буюртмаларни бажариш учун баъзида ишдан кейин қолиб ҳам ишлашади. Чунки, баъзи бир мижозларимиз бу ртма тез ва соз бажарилиши учун икки баробар устама ҳақ тўлашга ҳам розидирлар. Ишчилар эса бундан моддий манфаатдор. Қолаверса, ҳозирги бозор иқтисодиёти ҳам шуни талаб қилади.

Шу ва бошқа имкониятларимизни ҳисобга олган ҳолда ишчи ва хизматчиларимизнинг ойлигини ҳар икки ойда оширишга муваффақ бўлмоқдамиз. Бугунги кунга келиб уларнинг ойлик иш ҳақи минг сўмгача бормоқда...

Ҳа, ҳақиқатан ҳам юқоридаги кичик корхонанинг айни пайтда қилаётган ишлари мақтовга сазовордир. Корхонанинг ҳозирги замон талаблари даражасида ишлаётганида муқовачи Алия Саликова, ҳарф терувчи Шоҳиста Каримова, босма дастгоҳи ишчиси Зафар Азизовларнинг ҳиссаси катта бўлаётир. Нимага деганда улар ўз ишига виждонан ёндашяпти.

Корхонада дастгоҳларни келажакда замонавийлаштириш борасида ҳам анча ишлар амалга оширилиши мўлжалланмоқда. Бу борада яқинда Ўзбекистон Республикаси тадбиркорларини қўллаб-қувватлаш фонди ўз ёрдамини таклиф қилди.

Ғулом ЮСУПОВ.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази олий ўқув юртлари ва техникумларга ёшларни қабул қилиш юзасидан ўтган йили ўтказган тест синовлари бўйича якуний хулосалар чиқарди. Шунга кўра ушбу марказ директори Музроб Қурбоновга бир неча саволлар билан мурожаат қилдик.

Олий таълим ислоҳоти

БИЛИМ — АДОЛАТ МЕЗОНИ

— Музроб Муродович, мана уч йилдирки, олий ўқув юртларига абитуриентлар тест синовлари усулида қабул қилинмоқда. Айтингчи, бундан кейин ҳам иш шу йўсинда давом этаверадими?

— Аввало шуни таъкидлашимиз лозимки, олий ўқув юртларига тест синовлари усулида қабул қилишни йўлга қўйиш жамоатчилик ёки айрим вазирликлар, идоралар таклифига кўра эмас, балки Президентимиз ташаббуси билан амалга оширилди. Тест синовлари хусусида гапирадиган бўлсак, уларни ташкил этиш, ўтказиш бўйича уч йил давомида олиб борган ишларимиз унинг назарияси, амалиёти бўйича чуқур тушунча ҳосил қилиш, қисқаси, бой тажриба тўплашимизга асос бўлди. Масалан, тест синовлари моҳиятини бўлажак талабалар ва уларнинг ота-оналарига тушунтириш билан бир қаторда одамлар фикрига ўрнашиб олган айрим салбий тушунчаларни енгишга ҳам тўғри келмоқда. Ваҳоланки талабаликка қабул қилувчи омил ягона — тест синовлари пайтида кўрсатилган чуқур билим. Аммо синовдан ўтди, дегани энди абитуриент талаба бўлди, деган гап эмас. У энди жами саволларнинг неча фоизига жавоб берганига кўра Идоралараро давлат комиссияси томонидан танловга қўйилади. Лекин абитуриентларнинг ҳаммаси ҳам олий ўқув юрти ва техникумлар талабалари бўлишолмади. Ўтган йили олий ўқув юртларида 97608, техникумларда эса 16863 абитуриент танловда қатнашди. Бу — бир ўринга олий ўқув юртларида 3,9 та номзод, техникумларда 1,8 та номзод деганидир. Аммо иқтисод, ҳуқуқшунослик, тарих, даволаш иши, роман-герман филологияси, шарқшунослик каби бир қанча соҳалар учун танлов бирмунча юқори бўлди.

— Биласизми, айрим ҳолларда чинакам иқтидорли абитуриент тест синовлари пайтида талабаликка ўтолмаслиги, ўртамиёна билимли абитуриент эса қайсидир сабабга кўра талабаликка қабул қилиб қолиниши эҳтимолдан ҳам узоқ эмас...

— Аввало шуни айтишим лозимки, чинакам иқтидорли абитуриент одатда олий ўқув юрти остонасига келгунга қадар халқаро ва республика миқёсидаги танловларда ўзини кўрсатган бўлади. Хусусан, Президентимизнинг 1993 йил чиққан "Ўзбекистон ўқувчи-ёшларини рағбатлантириш ҳақида"ги Фармонларига кўра халқаро ва республика миқёсидаги олимпиадалар, мусобақалар ғолиблари бўлган 175 та битирувчи олий ўқув юртларига тест синовларисиз қабул қилинди. Одатдаги ҳолда танловдан ўтолмаган, шунинг натижасида марказимизга эътироз билан мурожаат қилган бир қанча ёшлар ҳақиқатан ҳам мактабни юқори баҳолар билан тугатишган экан. Ўтказилган тафтишлар шуни кўрсатдики, бундай ёшларнинг билими ёки ҳақиқатан ҳам етарли эмас, ёки уларнинг тўплаган баллари умуман олганда юқори бўлса ҳам, ўзлари танлаган мутахассислик бўйича танлов талабларидан паст бўлгани учун ўта олмадилар. Нимагадир ўқишга қабул қилишнинг эски тизимини ёқловчилар ўша даврларда ҳам ўрта мактабни имтиёзли тугатган айрим ёшларнинг биринчи имтиҳонданоқ йиқилганликларини ёддан чиқариб қўйишади. Ўқишга қабул қилишнинг турли усулларини ўзаро қиёслаш билан олиб бориладиган изланишлар бу борада ижобий силжишларга олиб келади, деб ишонамиз.

— Энди тест синови жараёни хусусида гаплашсак. Абитуриентнинг жавоб варақасини машина қайта ишлар экан. Уни бирор ўқитувчи томонидан қайта кўриб чиқилиши фойдадан холи бўлмаса керак, машина — барибир машина-да.

— Шундай қилса ҳам бўлади, лекин бунга ҳожат йўқ. Чунки биз машина алдамаслигига қатъий ишонамиз. Жавоб варақаси билан ишлаш қоидалари эса синалаётган абитуриентга чуқур ва атрофлича тушунтирилади. Компьютер жавоб варақасини шу қадар аниқ ва тез қайта ишлаб берадики, бу ишни қўлда бажариш осон эмас. Электрон-ҳисоблаш машиналари абитуриентларнинг синовлар натижасида тўплаган баллари кўрсаткичли варақасини чиқариб беради ва улар Идоралараро давлат комиссиясига юборилади. Бу комиссия мазкур варақа асосида абитуриентнинг ўқишга қабул қилиниш ёки қилинмаслигини ҳал этади. Энг муҳими — компьютер варақасини ўзгартириб, унга қўшимча қўшиб бўлмайди. Худди ана шу омил абитуриентлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш кафолатини беради. Агар жавоб варақаси билан ишлаш қоидаси синалувчи томонидан бузилса, бу хатони машинадан яширолмайсиз.

— Эшитишимизча, тест синовлари ёшларни олий ўқув юртига қабул қилиш билан бирга мактаб ҳамда билим юртлари битирувчиларининг билим даражасини аниқлаш имконини ҳам берар экан.

— Ҳақиқатан ҳам шундай. Давлат тест маркази бу йил ҳам синов натижалари асосида мактаб битирувчиларининг билим даражасини таҳлил этди. Ўтган йили олий ўқув юртларига киришга келган ёшлар ўзбек тили ва адабиёти, математика, физика, биология, кимё, тарих, жўғрофия, чет тили, иккинчи тил сифатида рус ва қорақалпоқ тиллари бўйича синовдан ўтишди. Бу фанлар абитуриент эгалламоқчи бўлган соҳага қараб танлаб олинди. Юқори натижалар Тошкент шаҳри ва вилоятидан келган ёшлар билимида, паст натижалар эса Навоий ва Сурхондарё вилоятлари ёшлари билимида маълум бўлди. Тўғри топилган жавобларнинг асосий қисми муайян фанлар бўйича олганда ўзбек тили ва адабиёти, рус тили ва адабиёти, қорақалпоқ тили ва адабиёти ҳамда тарих фанлари ҳисобига тўғри келди. Энг паст даражаси эса биология, кимё, физика фанларида кўринди. Шу билан бирга 1993 йилга нисбатан француз, инглиз, немис тиллари фани бўйича битирувчилар билими бу йил бирмунча пасайгани ҳам кузатилди. Кишини яна шу нарса ўйлантирадики, тест саволларининг 12 фоизидан камига тўғри жавоб берган ёшларнинг 20,5 фоизи кимё, 15,9 фоизи биология, 10,3 фоизи физика, 8,1 фоизи француз тили, 8 фоизи эса инглиз тили фанидан синовдан ўтган экан. Бу маълумотлар Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ихтиёрига юборилади.

—1995 йилда абитуриентларни қандай янгиликлар кутаётгани ҳам кўпчиликни қизиқтирмоқда.

— Вазирлар Маҳкамаси қарорига асосан 1995 йилдан бошлаб республикамизда барча олий ўқув юртлари ва техникумларда тест синовлари ўтказилади. Ҳозирда биз абитуриентнинг бир вақтнинг ўзида икки ёки уч олий ўқув юртида тест синовларидан ўтишини йўлга қўйиш масаласини ишлаб чиқмоқчимиз. Масалан, абитуриент Самарқанд университетида тест синовларидан ўтиш билан бирга шу оннинг ўзида худди шу ихтисослик бўйича Тошкент ёки Наманган университетида танловда қатнашиши мумкин. Давлат тест маркази жавоб варақаларига қалам билан эмас, балки сиёҳ билан белги қўйиш ишига ўтишга ҳам тайёр. Лекин бу — кейинги йил албатта шундай бўлади, деган гап эмас. Биз бу ташаббусни юқори идораларга таклиф сифатида киритамиз, холос. Аммо бунда синовдан ўтаётган абитуриентдан янада хушёррoқ бўлиш талаб этилади. Чунки у синов пайтида хатога йўл қўйса, ушбу варақага ўзгартириш киритолмайди, сабаби сиёҳни ўчиришнинг имкони йўқ. Ваҳоланки, хорижий давлатларда ҳанузгача бу борада қаламдан фойдаланилади. Яна бир янгилик шундан иборатки, биз ёшларда имтиҳон жараёни, тест ва жавоб варақалари билан ишлаш кўникмаларини ҳосил қилиш мақсадида тест синовларига тайёргарлик юзасидан ўқув курсларини очмоқчимиз. Ҳаракатларимизнинг барчаси талабалар сафига фақат билимли ёшларни олиб киришга қаратилган.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ суҳбатлашди.

МАҲАЛЛАЛАР ЧИРОЙИ

Сергели тумани иқтисодий, ҳудудий ва аҳолисининг тез ўсиши жиҳатидан ҳам шаҳримизда олдинги ўринлардан бирини эгаллайди. Янги йилнинг дастлабки куниданоқ, туманда янги қурилишлар бошланиб, аввал бошланганларини эса битказиш учун ишлар қизиб кетди. "Маҳалла" дастурига мувофиқ "Баҳор", "Қушкўрғон", "Йўлдош", "Наврўз", "Қумариқ", "Қипчоқ", "Гулистон" ва Усмон Юсупов, Собир Раҳимов номли маҳаллаларда кўча ва йўлкалар умумий таъмирдан чиқарилди.

Маҳаллаларда ободонлаштириш ишлари қизғин боряпти. "Қушкўрғон", "Қипчоқ" маҳаллалари ва бир қанча туман кўчаларида газ қувурлари ўтказилаётганлиги, "Маданият" маҳалласи ҳудудидаги эски бино таъмирланиб, озиқ-овқат дўконига айлантирилганлиги, Собир Раҳимов ва "Гулистон" маҳаллаларида 0.12 гектар жойга манзарали ва мевали дарахт кўчатлари ўтказилганлиги, "Нилуфар", "Ўзгариш" ва "Қумариқ" маҳаллаларида суғориш шохобчаларининг таъмирланаётганлиги ҳам ана шундай ишлар жумласидандир.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ.

"Тоштўқимачи" ҳиссадорлик жамияти ишчиси Ойгул Рихсиева ёш бўлишига қарамай самарали ва сифатли ишлаб келмоқда. Чунки у тўқув дастгоҳларини қисқа муддат ичида ўзлаштириб олди.

Козим Ўлмасов олган сурат.

Сиз кутган учрашув

Малик ҚАЮМОВ:

"ЎТГАН УМРИМГА ШУКР ҚИЛАМАН"

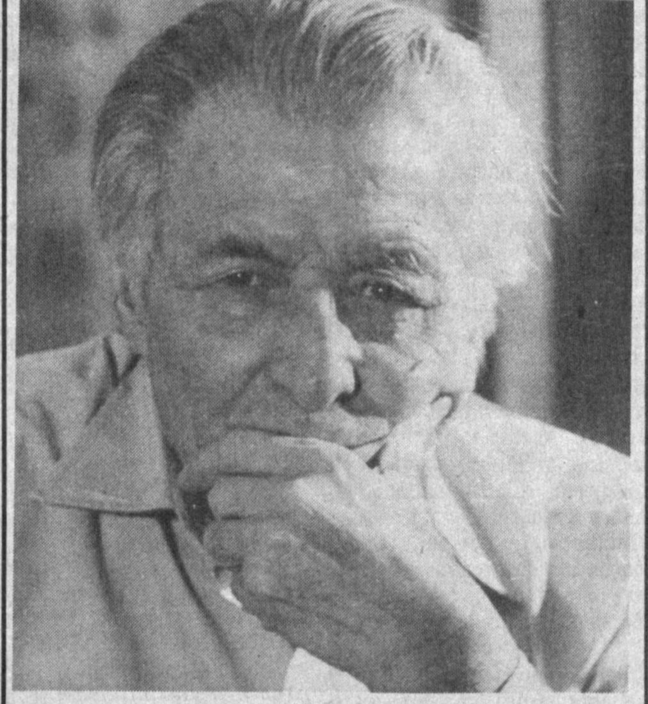

Йиллар ўз тақдирлари билан инсон умрига муҳр босади. Бу муҳр одамзод камолотида ўзининг ўчмас излари — бахтли онлари, серташвиш лаҳзалари билан намоён бўлади. Дейдиларки, киши пешонасидаги тортилган нурли чизиқ — ажинларга қараб унинг умрини тасаввур қилса бўлади. Агар бу ажинларда зиё балқиб турса — демак, умр беҳуда ўтмаган.

— Мендан бахтли одам бўлмаса керак, — жилмайди Ўзбекистон кинематографчилар уюшмасининг раиси, халқ артисти, Меҳнат Қаҳрамони, Давлат мукофоти соҳиби Малик Қаюмов. — Мана яна бир йилни, умримнинг эса 83 йилини соғ-саломат кутиб олдим. Шукр қиламан.

Шукр қиламан! "Малик ака, шукр қилса арзигулик баракали умр кечиргансиз. Шу сабаб ҳам кўнглингиз хотиржам" деган фикр ўтди хаёлимдан.

— Малик ака, ҳозир нима иш билан бандсиз? Сиздек меҳнаткаш инсоннинг тинч ўтиришини тасаввур этолмайман...

— Ҳозир иккита ҳужжатли фильм устида иш олиб боряпмиз. Иккалови ҳам Ғалабанинг 50 йиллигига бағишланган. Биринчиси "Ўзбекистон уруш даврида" деб номланади. Мазмунини ифодалаш учун, шундай дегим келади: уруш даврига нимаики хос бўлса барчаси фильмда ўз аксини топади. Зотан, катта Фарғона канали қурилишидаги одамларимизнинг фидокорона меҳнати дейсизми, кўчириб келтирилган завод, фабрикаларнинг қурилиши дейсизми, эвакуация қилинган 300.000 болани бағрига босган халқнинг меҳрибонлиги дейсизми — барчаси унда ўзининг инъикосини топади.

— Ҳужжатлар сақланганмикин?

— Ҳужжатларнинг ҳаммаси бор. Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлиги, Тошкент тўқимачилик машинасозлиги, Ўзбекистон қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводлари фотоархивларини топиб беряпти. Бошқа зарур ҳужжатларни сўраб-суриштириб топяпмиз.

Иккинчи фильмимиз "Ўзбек йигитлари урушда" деб номланади. Уруш Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган 250 довюрак юртдошларимизнинг тирик қолганлари билан учрашаяпмиз. Қаҳрамонлар ҳақида тўлиқ ҳикоя қилиш ниятидамиз. Янги-янги ҳужжатлар ҳам топиляпти.

— Улар Ғалабанинг 50 йиллигига бағишланган бўлса, тез орада битиб қолса керак?

— Шундоқ. "Ўзбекистон уруш даврида" фильми февраль ойида тугалланади. "Ўзбек йигитлари урушда" эса март ойининг охирларида тайёр бўлади.

— Урушда кинооператорлар ҳам бўлганми?

— Бўлган. 250 кинооператор уруш лавҳаларини тасмаларга кўчиришган. Худди шундай, немислар томонидан ҳам 500 киносуратчи фронтларда бўлган. Иккинчи "Ўзбек ўғлонлари урушда" ҳужжатли фильмимизда немис киноҳужжатчилари ишлаган тасмалардан ҳам кенг фойдаланганмиз. Берлинда бир немис оператори бор. Ўша 500 операторнинг биттаси. Ҳозир у билан музокара олиб боряпмиз. Хўп деса, унинг киноархивидан фойдаланамиз. Шундай операторлардан уч-тўрттаси бор. Лозим бўлганда фойдаланамиз. Германиянинг мамлакатимиздаги элчиси Карл Хайнц Куна жанобларидан ҳам илтимос қилганмиз. Немис операторлари суратга олган Москва, Сталинград, Днепр, Берлин учун бўлган жанглар тасвирини беришса бас.

— Демак, ҳужжатли фильм бир томондан ўзбек, бир томондан немис операторининг уруш ҳақидаги тасаввуридан, уруш ҳақидаги сўзларидан иборат бўлар эканда?

— Худди шундай бўлади. Шу йўсинда уруш ҳақидаги чин ҳақиқатни кўрсатмоқчимиз. Кейин Москвадаги Марказий ҳужжатли фильмлар студияси ҳам бизга ҳамкор, сарф-харажатлар ўртада. Ахир бутун ҳужжатлар, архив Москвада-ку? Армен Медведев махсус буйруқ ҳам берган.

— Малик ака, кино оламига кириб келганинингизга қанча бўлди ўзи?

— Олтмиш беш йил бўлди. 1929 йил эди ўшанда. "Шарқ юлдузи" кинофабрикаси бўларди. "Ўзбекхроника" бор эди. Ишонасизми, 1935 йилда Қирғизистонда, сўнгра Қозоғистонда "Ўзбекхроника"нинг филиалларини тузганман. 1940 йилгача филиал тариқасида ишлаб, сўнгра мустақил иш юритиб кетишган.

— Шу олтмиш беш йиллик фаолиятингизда қанча ҳужжатли фильмни суратга олиб улгурдингиз?

— Жами 250 та. Шундан 2 таси тўла метражли ҳисобланади. Хизмат юзасидан Польша, Ҳиндистон, Бангладеш, Афғонистон, Япония, Мексика — қўйинг-чи жаҳондаги 93 мамлакатга бордим. Ер юзида оёғим тегмаган тупроқ кам қолган. Шуларнинг меваси ўлароқ "13 қалдирғоч", "Тожихон билан учрашув", "Темур қабрининг очилиши" сингари 250 фильм дунёга келган.

— Шуларнинг ичида қайси бири сиз учун қадрли?

— Аслида ҳаммаси. Учта фильмим учун 1938 йил Нью-Йоркда, 1958 йил Венгрияда, 1978 йил Лейпцигда ўтказилган халқаро кинофестивалларда олтин медалларга сазовор бўлганман. "Жаҳон ҳужжатли киносига қўшган шахсий ҳиссаси учун" Олтин Кабутар медали билан ҳам тақдирланганман. Энг охирги мукофотим "Ника" бўлди. "Ника"ни биласиз-а? Маъбуда, ха, баракалла. "Ника" билан бор-йўғи беш киши тақдирланди. Учтаси Россия киночиларидан, тўртинчиси мен, бешинчи совриндор Григорий Чухрай. Ўша "Солдат қиссаси" бадиий фильмининг ижодкори. "Ника" кўп йиллик меҳнатимнинг бир якуни сифатида ҳам мен учун жуда қадрли.Киночилар учун ижод уйи қурилишида, ҳозирги муҳташам кино уйининг тикланишига озми-кўпми ҳиссам текканидан фахрланиб юраман.

Мақтаниб юборган бўлсам, узр.

— Совриндор фильмларингиз қайси бирлари?

— "Тожихоннинг ёзилмаган кундалиги", "Ўзбекистонимизга келинг", учинчиси "Паранжи" деб номланади.

— Айтишларича, биринчи ўзбек дивизияси фронтга жўнаётганининг ҳам гувоҳи бўлган экансиз?

— Шундай бўлган эди. 1941 йил 22 июнда уруш бошланди. 23 июнь куни эса ўзбек дивизияси Самарқанднинг Регистон майдонида қасамёд қилиб, урушга жўнади. Дивизия жангчиларидан ҳозир 14-15 киши ҳаёт экан. Излаяпмиз. Дивизияда кинооператорлардан Раҳим Қосимов, Нишон Отахонов, Матвей Ковнатлар ҳам бор эди. Жангда ҳалок бўлишди. Раҳим Қосимовнинг охирги хати ва лейтенант кийимида тушган сурати бор. Хатда "Эрта-индин жангга кирамиз" деб ёзган экан раҳматли. Рафиқаси Сорахон, болалари Тошкентда яшайди деб эшитаман. Сорахон омон бўлса, кўп нарсаларни айтиб берарди.

— Ўзингиз ҳам жанггоҳларда бўлгансиз-а?

— Икки марта ярадор бўлдим. Қандоқ қилиб тушунтирсам экан. Ўнта юксак нишонга сазовор бўлган бўлсам шундан бештаси жанговар. Яқинда Президентимизнинг Фармони билан "Жасорат" медалига сазовор бўлдим.

— Малик ака, куни кеча Президентимиз Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини нишонлаш тўғрисида"ги Қарори эълон қилинди. Сиз 1941 йилда соҳибқирон қабрини очиш ишларида иштирок этган экансиз?..

— У кунлар сира ҳам ёдимдан чиқмайди. Унгача икки қисмли "Гўри Амир" ҳужжатли картинасини яратган эдим. Гўри Амирдаги қабрларнинг очилишини бошидан оёғигача суратга олдик. Раҳматли академик Қори Ниёзий бошлиқ ҳукумат комиссияси аъзолари, олимлар ҳаммаси шу ерда эди.Теваракка одамлар тўлиб кетган, ҳамманинг юзида ҳаяжон. Биров лол, биров ранжиган биздан. Академик Семенов билан Айний домла талашиб ҳам қолишди.

— Темурнинг тобути бу ерда йўқ, уни Шоҳрух Ҳиротга олиб кетган, — дейди Семенов.

— Шоҳрух олиб кетгани тўғри. У "Бобомнинг жасадини душманлари таҳқирламасин, оёқ ости қилмасин" деб йўлига бўш тобутни Самарқанддан олиб чиқиб кетган. Амир Темурнинг тобути Гўри Амирда, — дейди Айний домла.

Шундай қилиб 20 июнь куни қабр устидаги мармар тахта олинди. Иш кўп. Туш пайтида чойхонага чиқамиз. Тушлик қиламиз. Чой ичамиз. Бир гал чой ичиб ўтирсам, ёнимга учта чол келди.

— Болам, бўлаётган бу ишларга сенинг ҳам алоқанг борми? — деб сўрашди мендан.

— Бор, — дедим. — Прожектор билан ёритиб турмасам, уларнинг иши битмайди.

— Бориб айтсанг, Амир Темурнинг қабрини очманглар, уруш бўлади.

— Қаердан биласизлар? — ҳайратда қолиб сўрадим.

— Мана бу китобда ёзилган. "Темурнинг руҳини безовта қилманглар, қабр очилса уруш бўлади", — деб ёзилган.

— Қани кўрайчи, — деб китобга қўл чўздим.

— Арабчаку! Тишинг ўтадими? — деб сўрашди улар.

Ўқисам, худди шундай деб ёзилган. Дарров Гўри Амирга югурдим. Шерикларимга чоллар келганини айтдим. Китобни кўрсатдим. Ўша чолларни ҳам, китобни ҳам суратга ололмаганимга ҳали-ҳали афсус қиламан.

Шундай қилиб 20 июнь куни дастлаб Шоҳрух Мирзонинг қабри очилди. Рисоладагича кўмилибди. Сўнгра Мирзо Улуғбекнинг қабри очилди. Учинчи бўлиб Амир Темур тобутини очдик. Кўриб юрагим ўйнаб кетди. Арслондек одам экан раҳматлик. Қоши, мўйлови сақланиб қолган экан.Бир оёғи иккинчисидан сал калталиги ҳам тўғри. Ўнг тиззасининг кўзига ўқ теккан экан. Оқибатда Соҳибқирон оқсоқланиб қолган экан.

— Тобут-чи, тобут? У қандай сақланибди экан?

— Тобут арчадан ясалган экан. Ўзи бутун, лекин унга урилган михлар чириб, йўқ бўлиб кетибди. Тобут қопқоғини очишимиз билан димоғимизга камфарага ўхшаш хушбўй ҳид урилди.

— Бошқа ҳеч нарса қолмабдими?

— Чамаси Амир Темур кийими билан дафн этилган чоғи, бир парча шойи мато топилди.

— Мўмиёланмаган эканми?

— Мўмиёланган. Гўри Амир мақбарасидаги қабр тошлари устида, қабр эса пастда, даҳмада эмасми, кучли сув тошқини бўлганда мўмиёларнинг ҳаммасини ювиб кетган, чамаси.

Хуллас 21 июнь куни ҳайкалтарош Сергей Герасимов соҳибқироннинг бошини қўлига олди. 22 июнь куни эрталаб эса уруш бошлангани ҳақидаги хабарни эшитдик.

— Тобутлар яна ўрнига қўйилганми, Малик ака?

— Герасимов Тошкентда бир йил ишлади.Сўнгра тобутлар яна жойига қўйилган. Яқинда "Правда" газетасида — газетани Москвада ўқиётган ёшлар келтиришди — чоп этилган бир аёлнинг мақоласини ўқидим.У Амир Темур қабрининг очилиши уруш бошланишига сабаб бўлганми ёки йўқми деган фикрни ўртага ташлайди.Аёлнинг ёзишича тобутлар 1942 йилда қабрга қайта туширилгач, урушдаги энг биринчи катта ғалаба қозонганимизни — Сталинград остонасида немисларни тор-мор қилганимизни ёзади. Ҳар ҳолда шу аёлга раҳмат. Тарихга чуқур иззат-ҳурматда бўлиш ҳақида ёзибди. Барака топкур анча холис фикрлар юритибди.

— Айтишларича Бибихоним қабрини ҳам очишган эканми?

— Очилган, у ишда ҳам иштирок этганман. Хайтовур Бибихоним унча зарарланмаган. Қўлини кўргандим. Сарғайиб кетган эди. Кейин ўша пайтдаги одат бўйича энг яхши либослар билан кўмилган экан. Лекин бармоқларидаги тилло узукларнинг бирортаси йўқ эди. Кўпроқ қадимий қабрлар бойлик дардида пинҳона очилган пайтлар ҳам бўлгани сир эмаску.

— Амир Темур ҳақидаги икки қисмдан иборат бадиий фильм ишланиши ҳақида анча гап бўлди. Ҳатто режиссёри ҳам тайин эди. Негадир жимиб кетдими?

— Йўқ, фильмни суратга олиш ишлари қизғин кетяпти.Фильм яратилиши учун зарур маблағ ажратилган. Фильм Амир Темур ҳазратнинг 660 йиллигига тайёр бўлиши керак.

— Соҳибқирон қиёфасида ким суратга тушаркин?

— Болалиги, ўсмирлигини ўзбек актёри ижро этади. Саркарда бўлиб етишган пайтини эса бошқа артист ижро этади.

— Гапингизни тушундим.Ҳар нима бўлганда ҳам Амир Темур ҳазрат ҳақидаги ҳар бир нарса халқимизнинг буюк маънавий бойлиги десам хато қилмасман...

— Тўғри айтдингиз. Лондондаги машҳур театр, номини эслолмаяпман, ҳар йилги мавсумини Кристофер Марлонинг "Соҳибқирон Темур" фожиаси билан бошлайди. Бу халқимиз учун чинакам фахр!

— Малик ака, маънавий қадриятларимиз янада баркамоллашиб ҳаётимизга қайтиб келяпти.Бу сўзсиз мустақиллигимиз берган мевадир. Сиз ҳаётда жуда кўпни кўргансиз. Санъатимизнинг буюк бир арбоби Шукур Бурҳонов билан ажралмас дўст бўлган экансизлар...

— Эшитган экансиз-да. Келинг, бир бошдан айтиб бера қолай. Бўлмаса савол бераверib фикримни бўлиб юборасиз.

Ўзим Тошкентликман. Отам — Абдуқаюмбой шаҳарда обрў-эътиборли киши бўлган эканлар.

Онамнинг исмлари Сабринисо ая эди. Бадал ҳожия бўлган эдилар. Биз онадан 14 бола эдик. 1920 йилда 5 киши қолганмиз. Кичик укам раҳматли Абдуҳамид Қаюмовни иларсиз? 25 йил автомобиль йўллари вазири бўлиб ишлади. Ҳамид Олимжон метроси яқинидаги кўчага унинг номи берилди. Икки акам эс уруш жанггоҳларидан қайтиб келмади. Улар қабрини излаб топиб, бир кафтдан тупроқ олиб келиб, Сағбон қабристонидаги хилхонамизга қўйганман.

Шукур Бурҳонов ҳақида сўрадингиз. Биз доим уч киши бирга юрардик.Шукур, Наби Раҳимов ва мен. Театрдаги томошалар тугагандан кейин, кечқурун жангоҳга йўл олардик. Ўйин-кулгу қилардик. Икки дўстим омонатини топширгунча сира айрилмаганмиз.

Раҳматли Шароф Рашидов бир куни менга айтиб қолдилар: "Ўртоғингизга ўн мартача илтимос қилдим "Отелло"ни ўйнанг деб. Ҳеч кўнмаяпти. Энг яқин ўртоғи экансиз Малик ака, сиз илтимос қилиб кўринг". Шукурга бориб айтдим. "Маликвой, — деди Шукур, — "Отелло" менга 1933 йилдан бери ёд бўлиб кетган. Бугун бўлса бугун саҳнага чиқиб кетавераман. Репетициянинг ҳам хожати йўқ. Лекин қандай қилиб Аброр ака ўйнаган ролни ўйнайман? Аброр аканинг хотираси оёқ ости бўлмайдими? Мусулмончилик қаёқда қолади, оғайни?". Шунда яна бир марта оғайнимнинг ўктамлигига қойил қолган эдим. Ҳозир ҳам Мирзо Улуғбек, Шоҳ Эдип, Сулаймон ота-образларини эсласам, Шукурнинг ўзини кўргандай бўламан.

— Малик ака, сиз юрт кўрган одамсиз. Ҳиротдаги Навоий мақбарасини зиёрат қилгандирсиз?

— Албатта. Ҳиротда ҳам Самарқанддаги Гўри Амирга ўхшатиб ишланган мақбара бор. У ерга Мирзо Улуғбекнинг онаси Гавҳаршодбегим қўйилган. Буюк рассом Беҳзоднинг ҳам қабри шу мақбарада экан.

Ҳиротда Ансорий деган жой бор. Алишер Навоий қурдирган ҳонақо бор у ерда. Таърифи беқиёс даражада гўзал. Нақшларидан, бўёқларидан кўз ололмайсиз. Ҳазрат Навоийнинг дўсти Султон Ҳусайн Бойқаронинг қабри шу ерда. Қабр устига каттакон қора тош қўйилган. Олд томонига итнинг сурати ишланган. Ишлаган меъморнинг жасади худди шу ерга қўйилган экан. Бу меъморларнинг Ҳусайн Бойқарога, ўз ишига вафодорлигидан нишона эмасми?

Навоийнинг қабрини ҳам кўрганман. Ниҳоятда камтарона, камсуқум ишланган. Ўзи шуни васият қилган экан.

— Малик ака, ишонаманки, кўрганларингиз кино тасмаларига ҳам кўчган. Суҳбатимиз ўз-ўзидан яна кинога келиб тақалди. Бу йил жаҳон киносининг 100 йиллиги, ўзбек киносининг эса 70 йиллиги нишонланади. Маданий ҳаётимиздаги катта воқеа бўладиган бу саналарга қандай тайёргарлик кўрилаётгани оқшомхонларни ҳам қизиқтиради...

— Тошкентдаги барча хорижий давлатларнинг элчихоналарига хат орқали мурожаат қилдик: "Сизларда ишланган энг яхши киноларнинг фестивалини ўтказамиз. Барча иштирок этса яхши бўларди. Киночилар уйида фильмлар намойиш этамиз", деган мазмунда. Элчилар бу ишга кўмак беришга рози бўлишди.

1903, 1905, 1907 йилларда француз киночилари Туркистонда бўлишиб Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Хивани суратга олишган. Шу тасмалар ҳозир ҳам сақланади. Шароф Рашидовнинг розилиги билан Парижга бориб келганман. Ўз вақтида сотиб олмоқчи бўлган эдик-да. Марҳамат, дейишди французлар, сотамиз. Пулига келганда биз оғиз очолмай қолдик. Улар сўраган пулга ҳозирги шароитда 100 та машина беради.

Хабарингиз бор, Тошкентда француз киноси кунлари ўтказилган эди. Франция Республикасининг Ўзбекистондаги элчиси Жан-Поль Везиан жанобларига хат топши дик шу тадбирда. Ўша асримиз бошида суратг олинган тасмаларни ҳам Тошкентда намойиш этсак деган ниятимизни маълум қилдик. Элчи таклифимизни тегишли идораларга етказишга сўз берди.

Бундан ташқари эски, аввал ишланган киноларимизнинг ҳам намойишини ўтказиш ниятимиз бор: "Сўнгги бек", "Қасам", "Асал", "Равот қашқирлари" — улар жуда кўп. Усольцевнинг "Алвон юлдузлар" бадиий фильми эса тарихда биринчи марта томошабинларга кўрсатилади. Тайёргарлигимиз жуда яхши кетяпти.

— Малик ака, ўзбек киносининг ҳозирги пайтдаги аҳволи тўғрисида нималар дея оласиз?

— Ўзбек киноси тарихига назар солсам, кўз олдимга тўрт авлод келади. Наби Ғаниев, С лаймон Хўжаев, Раҳим Аҳмедов, Усальцевлар биринчи авлод вакиллари бўлса, Йўлдош Аъзамов, Комил Ёрматов, Зоҳид Собитовлар иккинчи авлоднинг забардаст намояндалари бўлишган. Учинчи авлод Латиф Файзиев, Шуҳрат Аббосов, Равиль Ботиров, Али Ҳамраев, Учқун Назаров, Элёр Эшмуҳамедов, Мелис Афзалов, Дамир Салимов, Анатолий Қобуловларнинг ишлаган фильмларини таърифлашнинг асло хожати йўқ деб ўйлайман.

Зулфиқор Мусоқов, Баҳтиёр Одилов, Суннат Бобоев, Бахтиёр Зокиров, Қамара Комолова, Раъно Кубаева, Шароф Бошбеков, Жасур Исҳоқов ва бошқалар тўртинчи авлод ҳисобланади. Айтиш мумкинки, улар кам гапириб, кўп ишламоқдалар. Имкон топиб, йўқни йўндирмоқдалар. Ўтган йилнинг ўзида улар 6 та фильм яратишди. Шароф Бошбеков янги фильмини тугатяпти. Бақо Саидов "Исмоил Бухорий" номли икки қисмли фильм устида жадал ишлаяпти. Саккиз қисмли нусхасини эса телевидениега тайёрлаяпти.

Қанчалар қийин бўлмасин Москвага кинематография институтига ёшларни ўқишга юборяпмиз. Борис Чирковда 15 йигит-қиз ўқиб келди. Алексей Баталов синфида ҳам беш-ўн ёшларимиз таҳсил оляпти.

Мен шу ёшларимиз катта-катта ютуқларга эришишини жуда-жуда истайман. Чунки ўзбек киносининг эртанги истиқболи уларнинг қўлида. Омадини берсин.

— Малик ака, яна битта савол: кўнглингизда бирон битта орзу-армонингиз қолганми?

— Роман Кармен 20 қисмли "Улуғ Ватан уруши" ҳужжатли фильмини яратиб бўлган эди ўшанда. Фақат бошловчининг сўзларини ёзиб олиш учун Лондонга бориб келиш керак эди.Самолётга билетлар олинган, эрталаб учишга ҳамма арса тайёрланган. Роман Кармен ҳамкасблари билан бир шиша шампан виносини очиб, ичишни ният қилган. Шампан очилган. Қадаҳларга қуйилган. Ҳамма қўлига олиб, чўқиштирган, бир-бирига сиҳат-саломатлик тилашган. Айни шу лаҳзада Роман Кармен ҳаёт билан видолашган. Ортиқча қийналмаган. Ётиб бировни қийнамаган. Бировга қарам бўлмаган. Мардона ўлим топган. Нима демоқчи бўлганимни тушундингизми?

— Тушундим, Малик ака. Лекин сиздек кўпни кўрган оқсоқол мустақил юртимиз киноси, маданияти учун ниҳоятда зарур. Шунинг учун суҳбатимизни яхши ният билан тугатайлик: умрингиз узоқ бўлсин. Кўплаб Наврўзларни бирга кутиб олайлик.

— Худди шундай тилакларимни "Оқшом" муштарийларига ҳам етказинг.

Малик Қаюмов билан хайрлашиб, кўчага чиққанимда кўнглимда у кишига нисбатан, яшаган умрига нисбатан, қилган ишларига нисбатан чексиз ҳавас уйғонди. Шу онда Ўзбекистон халқ шоири, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон давлат мукофотининг соҳиби Абдулла Ориповнинг ушбу сатрлари ёдимга тушди.

Яшасанг дунёда ёруғ юз билан,
Ҳурмат кўргузсанг ва бўлсе иззатинг!

Кетсанг, эсласалар ширин сўз билан,
Яхши номинг қолса, қолса ҳизматинг.
Ғаним нафратингга келолмаса бас,
Кулсанг,сидқидилдан яйраб кулолсанг.
Малик ака каби яшасанг, хуллас,

Малик ака каби бахтли бўлолсанг.

Ҳамсуҳбат Темур УБАЙДУЛЛО.

СУРАТЛАРДА: Малик Қаюмов яратган "Инсониятнинг беш қўли" ҳужжатли фильмидан лавҳа; Малик Қаюмов машҳур турк кино юлдузи Туркон Шорай билан.

Табиат — ҳаёт чашмаси

ГЎЗАЛЛИК ЗАВОЛ ТОПМАСИН

Ҳозирги босқич инсоннинг табиий жараёнларига кучли таъсир ўтказиши ҳамда маҳаллий ва минтақавий экологик тангликлар билан характерланади. Хусусан, Ер куррасидаги қуруқликнинг 56 фоизи, қишлоқ хўжалиги учун яроқли бўлган ернинг 70 фоизи, оқар сувларнинг 20 фоизи, ўрмонлардаги йиллик ўсишнинг 50 фоиздан кўпроғи халқ хўжалиги тасаррруфига тортилган. Ҳар йили инсон 100 миллиард тоннадан кўпроқ тоғ жинсларини техника элагидан бир неча марталаб ўтказади. 20 фоиз табиий ландшафтлар сезиларли даражада ўзгартирилиб, улар сатҳида хилма-хил мажмуалар вужудга келди.

"Табиат" тушунчаси кўпинча кишилик жамияти ҳаёт кечириши учун зарур табиий шароитлар йиғиндиси, деб изоҳланади. Аслида бу тушунча фақат инсон умр кечириши учун зарур бўлган табиий шарт-шароитгина эмас, балки инсон томонидан ўзининг умр кечириши учун яратилган моддий шароитларни ҳам ифода этади. Амалда кўпинча табиатни муҳофаза қилиш деганда ўсимликлар дунёси ёки ҳайвонот оламини қўриқлаш тушунилади. Аммо ҳозирги кунда бу тушунчага ҳаво, сув, ноёб тошлар, ғорлар, геологик очилмалар, шаршаралар, ўпқонлар ва шунга ўхшаш нодир табиат обидалари киради. Айниқса, нафосатли ландшафтлар, тебранувчи харсанглар, увилловчи ва мусиқали тошлар, ерости қасрлари, табиий кўприклар, зумрад булоқлар, оромбахш сув ҳавзалари, ажойиб шаклга эга бўлган қояларнинг мавжудлигини қайд қилиш ғоят кўнгиллидир. Бироқ, бундай обидалар етарлича ўрганилмаган. Илмий-тадқиқотлар эса бошланиш арафасида турибди. Бинобарин, табиий обидалар тўлиқ ҳисобга олинмаган, хариталанилмаган. Табиий обидалардан кенг кўламда фойдаланиш йўллари ҳамда муҳофаза борасидаги вазифалар секинлик билан ишлаб чиқилмоқда.

Табиат обидалари ва улардаги ландшафт бурчаклар табиатдан катта майдонни қамраб олмайди. Лекин инсон учун эстетик, илмий, маданий нафосат ҳамда ватанга муҳаббат уйғотади. Зотан, Фарғона водийсида, Сурхондарё ҳавзаси, Зарафшон, Қашқадарё этаклари ва Устюртда бундай митти қўриқхоналар ҳали ташкил этилмаган. Ҳозирги дарёларда чўмилсангиз, шу нарсаларни ўйлашингиз мумкинки, бу дарёлар болалик даврингизда бошқача кўринишга эга бўлган. Уларнинг сифат тузилишлари бошқача бўлиб, сувлари чучук, ҳавоси эса мусаффо бўлган.

Масалан, Оҳангарон дарёсини олиб кўрайлик. Олмалиқ шаҳрининг ёнида бу дарёда чўмилиш тугул унинг сувини ичиш ҳеч бир инсонга ҳузур бағишламаса керак. Бу дарёнинг ташландиқ ва саноат чиқиндиларига тўла эканини кўришимиз мумкин. Шунга ўхшаш мисолларни асримизнинг 40-йиллари билан солиштирадиган бўлсак, булар орасида катта фарқ борлиги яққол кўзга ташланади. У пайтларда дарё сувлари тоза ва ширин бўлган. Иссиқ, саратон кунлари эса дарёлар инсоннинг ҳордиқ чиқарадиган маскани саналган.

Машҳур Сарез кўли ўрнида геологик ҳалокат ҳосил бўлишидан олдин бу ерда қум ва тош билан қопланган тоғ водийси бўлган. Клиф-Шеробод тизмалари қумларининг ўрнида эса бундан 1 миллион йил аввал текислик бўлган. Шунга ўхшаш ҳодисаларни кўп жойларда учратиш мумкин. Қизилқумнинг анчагина қисми 10 йил аввал инсон ҳаёти учун керак бўлган чучук сувлар маскани бўлган, ҳозирги пайтда эса бу ерда чучук сувлар етишмайди. Республикамиздаги кўпгина кўллар ернинг ўпирилиши, емирилиши ёки сел оқимлари таъсирида пайдо бўлган. Мана шу ҳолатлар натижасида ўзига хос табиат ландшафти ҳосил бўлиб, бу пайдо бўлган маскан ўзининг гўзаллиги ва ноёблиги билан атрофдаги табиатдан фарқ қилган.

Республикамизнинг текислик қисмида оқадиган дарёларнинг ҳолати узоқ жўғрофий даврларда ҳозирда биз кўриб турган кўринишга эга бўлмаган. 10 ва 100 минг йил илгари ўша даврнинг шароитига монанд бўлган ва ҳозирги кундаги кўринишидан катта кўрсаткичлар билан ажралиб турган. Бундай ўзгаришлар ҳозирги кунда тупроқ ётқизиқларида ҳам рўй бериб туради. Яъни, бу ётқизиқлар қадимги ётқизиқ қатламларидан ўзининг ҳосил бўлиши, ундаги органик моддалари ва кимёвий тузилиш билан фарқ қилади.

Шундай қилиб, бизни ўраб турган табиий муҳит ва унинг алоҳида бўлаклари доимо ўзгаришда яшайди. Бундай ўзгаришларнинг ҳосил бўлиши табиий ҳолдир ва табиатда бўладиган жараёнлар қонунидир. Бундай ўзгаришлар ўзининг мазмуни ва ҳаракатига қараб тараққиёт эволюциясини, табиатнинг ўзгариб, тараққий этиш тарихини ҳосил қилади. Инсон табиатнинг бир бўлагидир. У ҳам табиат сингари ўзгариб туради, тараққий этади. Шу билан бир қаторда кишилик жамияти тараққий этиши билан ҳам авлоддан авлодга ўтади.

Шундай экан, келажакда қўриқхоналарни ташкил қилишда, уларда хўжалик ва илмий-тадқиқот ишларини юритишда асосий эътиборни ҳар бир муайян регионни ландшафт комплексларининг хусусиятлари, структураси ҳамда табиий ривожланиш қонуниятларини ҳисобга олган ҳолда ўрганиш ва ташкил қилиш керак. Шу асосда янги митти қўриқхоналар яратиш, мавжудларини географик жойланиши, майдони, чегараси, экологик нуқтаи назардан қараб чиқилиши ва уларнинг бебаҳо аҳамиятини аниқлаб туриш лозим.

Кейинги йилларда табиий бойликлардан оқилона фойдаланиш ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида олиб борилаётган илмий-тадқиқотларнинг қамрови кенгайди. Мазмуни анчагина бойиди ва чуқурлашди, структураси бирмунча яхшиланди. Ҳозир республикамизда 100 дан ортиқ институт, ташкилот, муассаса ҳамда корхоналар илмий-тадқиқот ва ҳар хил кузатишларни олиб бормоқдалар. Айниқса, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси тизимидаги илмий-тадқиқот институтлари, республикамиздаги бир қатор илмий-лойиҳалаш тармоқлари, олий ўқув юртлари ҳамда кўнгилли жамиятлар фаол иш кўрсатишмоқда.

Баён қилинмоқчи бўлган дастурнинг асосини табиат обидалари, ноёб ёдгорликлар, жараён ва атропоген ҳодисалар ҳамда уларнинг ўзаро муносабатидан пайдо бўладиган ҳосилаларни тадқиқ қилиш ташкил этади. Шу муносабат билан инсон экологиясига ўсимлик ва ҳайвон турларини, табиат обидаларини ўрганишга катта ўрин берилиши зарур. Ана шундай йўл билан дастур асосида иш кўриш илмий-тадқиқотларга тараққиёт бағишлайди. Табиат муҳофазаси борасидаги режалаштириш ва назорат қилиш ишларини яхшилашга ҳамда бир бутун геоэкологик тизимни вужудга келтиришга ёрдам беради.

Баҳодир БАҲРИДДИНОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси қошидаги
атроф-муҳитни муҳофаза
қилиш тажрибахонасининг
мудири.

Маданият хабари

"АФАНДИНИНГ БЕШ ХОТИНИ" САФАРДА

Ўзбек халқ оғзаки ижодининг намунаси бўлмиш Афанди латифаларини севмайдиган киши топилмаса керак. Шунинг учун ҳам драматург Иброҳим Содиқовнинг "Афандининг беш хотини" асари республика ҳамда Марказий Осиё театрларида муваффақият билан саҳналаштирилган.

Яқингинада мазкур томоша Хитой Халқ Республикаси томошабинларига тақдим этилган бўлса, бугунги кунда бошқирдистонлик мухлислар ҳам "Афандининг беш хотини" спектаклини мириқиб томоша қилмоқдалар. Драмани Фарид Бакир ва Аҳмад Ахмадуллинлар татар тилига таржима қилганлар. Спектаклни Маннон Ҳамидов саҳнага олиб чиққан. Комедия руҳига мос саҳна безакларини эса мусаввир Азамат Ғилажов ишлаган. Спектаклда ўзбек халқ лапарлари, маросим қўшиқлари, миллий рақслардан ҳам унумли фойдаланилган.

Салоҳиддин
СИРОЖИДДИНОВ.

ЧОРРАҲА

Мустақил юртимиз фаровонлашган, ривожлангани сари кўча-куйларимизда автотранспорт воситалари ҳам тобора кўпайиб бормоқда. Табиийки, "дастёр" автомобиллар кишилар узоғини яқин, оғирини енгил қилишда алоҳида аҳамиятга эга. Айниқса уларнинг республикамиз халқ хўжалигига келтираётган фойдаси беқиёсдир. Айни чоғда автомашиналарнинг кўпайиши Давлат Автомобиль назорати ходимларининг фаолият доирасини кенгайтириб, уларнинг юмушу ташвишларининг ҳам ортишига олиб келмоқда. Биз яқинда Ҳамза тумани ИИБ Давлат автомобиль назорати бўлинмасининг бошлиғи, милиция майори Рустам Абдуллаев билан туманда йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш, бу борада жойларда амалга оширилаётган ўзига хос ишлар хусусида мулоқотда бўлдик.

Ҳаракат хавфсизлиги йўлида

ДОИМО СЕРГАК

— Рустам ака, хоҳлаймизми-йўқми, барибир кўча тасодифларга тўла. Йўлларда автомашиналарнинг кўпайиб, харакатнинг тиғизлашуви муносабати билан Давлат автомобиль назорати хизматида ҳам ўзига хос муаммолар пайдо бўлаётган бўлса керак?

— "Эгаллаган жойи 3160 гектар майдон, аҳолиси 250 минг кишидан ортиқ бўлган назоратимиздаги туман ҳудудида кўплаб саноат корхоналари, автохўжаликлар мавжуд. Айниқса кўчаларимиз серқатнов. Шунинг учун ҳам 25 ходимдан иборат жамоамиз кўпроқ маҳаллаларда, мактабларда, автохўжаликларда тушинтириш ишларини олиб боради. Бу борада туман халқ таълими бўлимининг ташаббусини алоҳида қайд этишни истардим. Бугунги кунда тумандаги 30 та мактабнинг ҳар бирида ўқувчиларни катта серқатнов йўллардан ўтказиб қўйишга масъул бўлган навбатчи ўқитувчилар гуруҳлари тузилган. Улар ҳар куни эрталаб ва тушлик вақтида бизнинг назоратчиларга кўмаклашадилар. Шунингдек, 230 дан ортиқ турли корхона, ташкилот, муассасаларда ва 26 та йирик автохўжаликларда ходимларимиз белгиланган кунлари ҳайдовчилар билан йўл ҳаракатига оид Вазирлар Маҳкамаси қарорлари, шаҳар ва туман ҳокимларининг буйруқларини таништириб, кўрилажак чораларни маълум қиладилар. 43 та маҳаллада ҳам ана шундай тадбирларни мунтазам ўтказиб турамиз. Ҳозирда туман ҳокими фармойиши билан маҳаллаларда йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш гуруҳлари ҳам тузилган. Бу саъй-ҳаракатларимиз бесамара кетмаяпти, албатта. Мақсадимиз ягона: ҳар бир фуқарони йўл ҳаракати фалокатларидан сақлаш, ҳамда уларни амалдаги қоида ва тартиблар билан таништириш. Акс ҳолда, қонун-қоидалардан бехабар кишилар ўзлари ҳам билмагани ҳолда автоҳалокатларга сабабчи бўлишлари, йўл ҳаракати қоидаларини бузишлари мумкин.

— Бугунги кунда рўй бератёган автоҳалокатларнинг асосий сабабларини нимада, деб ўйлайсиз?

— Тўғрисини айтиш керак, баъзи ота-оналар фарзандларини жудаям эркалатиб юборганлар. Ёки уларнинг тарбиялари билан лозим даражада шуғулланмаслик натижасида улар бебош бўлиб қолишяпти. Чунончи, айрим ҳолларда болаларнинг қўлларига оталари, акалари ва бошқа яқинлари бошқарадиган автомобилларнинг калитлари тушиб қолмоқда. Оқибатда ёш-ёш, ҳали навқирон йигитлик, балоғат ёшига етмаганлар ҳатто гувоҳномасиз автомашина бошқариб, нафақат йўл ҳаракатларини бузаяптилар, балки йўловчиларни уриб кетиш ёки натижаси фалокат билан тугайдиган автотўқнашувларга сабаб бўляпти. Автоҳалокатларнинг кўпчилик қисми ана шундай ҳолларга тўғри келаяпти. Бундан ташқари кейинги вақтларда ичкиликка ружу қўйганлар маст ҳолатида рулга ўтириб, автоҳалокатлар сабабчиси бўлиш ҳоллари кўпайди. Кўпинча улар тўйлардан, меҳмондорчиликлардан қайтаётган бўладилар.

— Бундай ножўя ҳолатларнинг олдини олиш учун туманда қандай чора-тадбирлар амалга ошириляпти?

— Узоқ кузатишларимиздан маълум бўлишича, автоҳалокатларнинг 70 фоизи кечқурун ёҳуд тунда рўй берар экан. Яъни тўй-тантана, туғилган кун ва гап-гаштаклар охирлаганда. Шуларни тўла ҳисобга олган ҳолда кундалик иш тартибимизга жиддий ўзгаришлар киритдик. Нозирларимиз икки гуруҳга бўлиниб, бир гуруҳимиз эрталаб соат 8.00 дан 18.00 гача, иккинчи гуруҳимиз эса 18.00 дан 6.00 гача постларда назоратда турадилар. Асосий постларимиз Паркент, Авиасозлар ва Ғалабанинг 40 йиллиги ҳамда Лисунов кўчасидаги ва "Роҳат" кўли яқинидаги ёнилғи қуйиш шоҳобчалари атрофида жойлашган ва уларда нозирларимиз доимо сергак ва ҳушёр бўлиб турадилар. Ўтган йили 70 та автоҳалокат рўй берган бўлса, шундан 50 тасининг айбдорлари топилган ва ўзининг тегишли жазосини олган.

— Шу ўринда ҳақли савол туғилади: автоҳалокатни содир этган ҳайдовчиларни топиш осон бўлмаса керак. Яъни улар жавобгарликдан қутулиш мақсадида пачоқ бўлган "тойчоқ"ларини уйда тузатувчи якка тартибдаги автоусталарга келтиришлари ҳам мумкинку...

— Йўқ, ундай эмас. Ҳозир тумандаги барча автоусталар рўйхатимизда туради. Агар бирон уста ДАН кўригидан ўтмаган автомашинани тузатиб берса, у ҳам жиноятга шерик бўлади. Буни яхши билган усталар бундай машиналарни тузатиш учун қабул қилишмайди. Биз эса таъмирлашга бериладиган ҳар қандай машинани обдон текшириб, назоратимиздан ўтказганимиздан сўнггина тузатишга рухсат берамиз. Ҳозирда туманда 21 та пачоқ тузатувчи уста, 9 та автосервис бор. Айни пайтда туман ички ишлар бўлимининг жиноят-қидирув бўлими билан ҳамкорликда ҳам жуда кўп тадбирларни амалга оширяпмиз.

Суҳбатни Дилшод ИСРОИЛОВ ва Ислом ТУРСУНОВлар ёзиб олишди.

СУРАТДА: Ҳамза тумани ДАН бўлинмаси бошлиғи, милиция майори Рустам Абдуллаев (ўнгдан биринчи) жамоанинг жонкуяр ва тажрибали ходимлари билан йўл ҳаракати қоидаларига риоя этилишини назорат қилмоқда

Козим Ўлмасов олган сурат.

Кўча тасодифларга тўла

БЕҒАМЛИК НАТИЖАСИ — ФАЛОКАТ

"К-700" русумли 34-42 ШЕ рақамли троллерни бошқариб бораётган Владимир Ҳасанов йўлга чиқишдан олдин транспорт воситасининг техник жиҳатдан созлигини чуқур текшириш зарурлигига яна бир карра ишонч ҳосил қилди. Абдулла Тўқай ва Ҳамза кўчалари кесишган чорраҳада йўлчироқнинг қизил рангини кўриб тормоз тепкисини босган ҳайдовчининг ранги бўздай оқариб кетди. Чунки тиркамасига баҳайбат бульдозер ортилган "К-700" ўжарлик билан ҳаракатни давом эттириб, тўхтаб турган"Ваз-2103" русумли машинани ҳиёл "сийпалаб" ўтди. Енгилгина тўқнашувдан сўнг "Жигули"нинг орқа пешойнаси чилчил бўлиб синди.

Бу ҳолва экан. Биринчи зарбага учраган машина олдида турган "ВАЗ-2109" русумли машина ҳайдовчиси ва йўловчилари ўнг томондаги эшикларни очиб, жон ҳолатда ўзларини четга уришди. Бежо бостириб келаётган "К-700"ни кўриб тўғри қилишган экан. "К-700"нинг улкан ўнг ғилдираги "ВАЗ-2109"нинг қоқ ўртасидан бошдан-оёқ босиб ўтди, унинг орқасидан бироз текисланган машинага бульдозер ортилган тиркама чиқди. Шундан сўнг "К-700" навбатда турган "ВАЗ-21063" русумли машинани "дазмоллаш"га киришди. У шўрлик машина устидан тушди, лекин тиркама қайсарлик билан "ВАЗ-21063"ни минган жойида қолаверди. Ҳатто ёрдамга чақирилган "МАЗ" русумли кран ҳам уни қўзғатолмади.

Ҳодиса бахтли тасодиф туфайли арзимаган енгил жароҳат билан ниҳоясига етди. Мен бу ўринда саломатлик томонини назарда тутяпман. Моддий жиҳатдан етказилган зарар миқдори эса ҳисоб-китоб қилинмоқда.

Нурмат ҲУСАНХЎЖАЕВ.

Бир ҳодиса изидан

АРОҚ ИЧГАНИДА БОРМИ?

78-йўналиш бўйича қатнайдиган "ЛиАЗ-677" русумли 25—84 ТНБ рақамли автобус ҳайдовчиси Бахтиёр Парпиев қиш кунларининг бирида кундузги соат 16 ларда Москва остонаси кўчасидаги диспетчерхонага йўл варақасини белгилатиш учун кирди. Зум ўтмай қайтиб чиқди-ю кўзларига ишонмай қолди. Ҳозиргина бекатда турган автобуснинг қораси ҳам кўринмасди.

Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси Давлат автомобиль назорати бошқармаси навбатчилик қисми Москва остонаси бекатидан автобус олиб қочилганлиги ҳақидаги хабарни хизматда бўлган шахсий таркибга етказди. Шаҳар ДАН бошқармаси ва Акмал Икромов тумани ИИБ ДАН бўлинмаси ходимларидан иборат тезкор гуруҳ кучи билан туман ҳудудидан олиб чиқиб кетадиган йўллар қаттиқ назорат остига олинди.

Дадил ва оқилона кўрилган шошилинч чоралар ўз самарасини берди. Ҳодиса юз берган вақтдан 25 дақиқа ўтгач, ўғирланган автобус Оқтепа майдонида тўхтатилди. Унинг рулини Бахтиёр Ш. исмли йигит бошқариб бораётган экан.

Олибқочарнинг жиловини тизгинлашда Тошкент шаҳар ИИББ ДАН ходими, милиция капитани С. Бойтўраев, ДАН нозирлари милиция старшиналари Б. Худойбердиев, В. Шишков, Акмал Икромов тумани ИИБ ДАН бўлинмаси бошлиғи милиция майори Ҳ. Умаров, йўл-патруль хизмати катта нозири милиция лейтенанти А. Муталов, йўл-патруль хизмати нозирлари А. Эшонқулов, М. Сурмановлар фаоллик кўрсатишди.

Дастлабки суриштирув пайтида аниқланишича, Бахтиёр бир шиша пивони бўшатгач, шаҳарнинг дилтортар жойларини томоша қилгиси келиб қолибди. Шунинг учун автобусга ўтиргану йўлга чиққан. Тағин ҳам "инсофли" йигит экан. Агар ароқ ичиб олиб тепловозда сайрга чиқишни истаб қолса нима бўларди? Энди унинг "инсофлилик" даражасини адолат тарозусида ўлчаб кўриш учун жазо тоши қўйилади.

Юнус ИСРОИЛХЎЖАЕВ,
Акмал Икромов тумани ички ишлар бўлими ДАН бўлинмаси ходими, милиция капитани.

ИНСОФ ҲАМ КЕРАК-ДА!

Турмушда антиқа савдолар лиммо-лим. Лекин буларнинг ҳаммасини бирга қўшганда яқиндагина юз берган янги бир савдо олдида ип эшолмайди, десак ишонаверинг.

Метронинг Собир Раҳимов бекати олдидан УАЗ-452 русумли, 20—12 ТНП давлат рақамли мўъжаз автобусга ўтирганимда ҳайдовчи Отчопаргача боришини ва ўн сўмдан беришимиз кераклигини айтди. Бу нарх менга жуда қимматлик қилишига қарамай ўтиришга мажбур бўлдим. Чунки бир томондан шошилиб турганим бўлса, иккинчи томондан бошқа яна олти йўловчи жимгина шу мўъжаз автобусга чиққан эди. Начора, "Кемага тушганнинг жони бир", дейдилар. Ҳайдовчининг оғзига сиққани келишилган нархга айланди. Хўш, айтайлик, бир чақирим жойга 10 дақиқада борсину 70 сўм ишласин. У ҳолда кун бўйи неча сўм топади? Бировнинг чўнтагидаги пулни ҳисоблаш одобдан эмас, албатта. Аммо бу каби шахсларнинг халойиқни чўмичда қоқишига бефарқ қараб туролмадик ва уларнинг бу қилмишларини фош этиш мақсадида рейд тадбирини ўтказишга жазм қилдик.

РАФ-2203 русумли, 3634 ТНП давлат рақамли автомашина ҳайдовчиси О. Тўрабоев метронинг "Чилонзор" бекати олдидан Отчопаргача 11 кишини 5 сўмдан олиб келган, аммо ишхона билан шартнома ҳам йўқ, ҳеч қаерга пул топширмайди. Мана, яна бир мисол. Тошкент Отчопарига қарашли ПАЗ-672 русумли, 4699 ТНА давлат рақамли автобуснинг ҳайдовчиси Р. Қовунбоев метронинг С. Раҳимов бекати олдидан Отчопоргача 3 сўмдан келишилган ҳолда одамларни ташиётганида тўхтатиб текширилди ва шартнома тўлдирилмаганлиги аниқланди. Демак ҳайдовчи давлат автомашинасидан шахсий манфаат йўлида фойдаланиб Ўзбекистон Республикаси маъмурий кодексининг 143-моддасини бузган. Ҳолбуки шартнома, патент каби ҳужжатлар расмийлаштирилса ҳамда йўловчилардан камроқ ҳақ олинса, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Шуни ҳам таъкидлаб ўтиш жоизки, рейд ўтказилган куни турли хил қоидабузарликларга йўл қўйган 24 автобус ҳайдовчисига баённома тузилди.

Бундай аҳволга фақатгина ҳайдовчилар сабабчимикан? Уларга бундай муҳитни яратиб берганлар ким? Автокорхоналарда буларнинг жиловини тутиб турувчи мутасаддилар борми ўзи? Юқоридагига ўхшаган ҳодисаларга дуч келавериб беихтиёр ўйланиб қоласан, киши. Автокорхонадаги баъзи мансабдор шахсларнинг шу хилдаги лоқайдлиги ва ҳайдовчиларга бунчалар кенг йўл қўйиб беришларининг боиси нимада?

Нуриддин ХЎЖАЕВ,
Тошкент шаҳар
ДАНБ тарғибот бўлими нозири, милиция катта лейтенанти.

ИБРАТЛИ ТАДБИРЛАР

Бола онгига керакли нарсани сингдиришда унинг табиати билан ҳисоблашиш муҳим аҳамият касб этади. Шаҳримиздаги 284-ўрта мактабнинг моҳир мураббийлари ўқувчилар ўртасида йўл ҳаракати қоидаларини тарғиб қилишда ибратли тадбирларни амалга оширмоқдалар.

Мактабда ойига икки марта ишчи сафланиши бўлиб туради. Яқинда ўтказилган навбатдаги ишчи сафланишининг мавзуси йўл ҳаракати қоидалари, кўчадаги интизом масалаларига бағишланди.

Театрлаштирилган томошада ўқувчилар турли саҳна кўринишларини ижро этишди, ўз қўллари билан ясалган йўл белгиларини намойиш қилишди.

— Байрамона ўтган сафланишдан болалар бир олам таассурот олишди, — дейди мактаб директорининг тарбиявий ва синфдан ташқари ишлар бўйича ўринбосари Надежда Меляхова. — Чунки қизиқарли тарзда йўл ҳаракати қоидаларини тарғиб қилиш уларнинг билимини мустаҳкамлашда муҳим ўрин тутади.

Юқоридагиларни кўриб киши беихтиёр ўйланиб қолади: қани эди шаҳримиздаги бошқа мактабларда ҳам назарий билим ана шундай тарзда мустаҳкамланиб борилса. Бу юз бериши мумкин бўлган не-не фалокатларнинг олдини олган бўларди.

Маҳмуд АКРОМОВ.

Билиб қўйган яхши

ДАРДГА ШИФО БЎЛУР...

Халқимизда "Иссиқ жон — иситмасиз бўлмайди" деган гап бор. Айниқса, бу ибора ҳозирги грипп эпидемияси тарқалган кунларда тез-тез тилга олинади. Тасодифан гриппга, тумовга чалиниб қолгудай бўлсангиз, дори-дармон излаб тўғри дорихонага борасиз. У ерда сиз сўраган дори йўқ бўлиши мумкин. Шунинг учун гриппга, тумовга қарши ичиладиган дори-дармонлар ўрнига бошқа табиий нарсаларни — гиёҳлар, йиғма чойларни ҳам қўлласа бўлади. Қуйида уларнинг айримларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

АСАЛЛИ МУРЧ ЧОЙ

Қайноқ сув қуйиб чайқалган чойнакка икки чой қошиғида асал, бир чимдим мурч ва 1 чой қошиқ қора чой солиб дамлаймиз. Бундай чой шамоллаган ёш болаларга ичирилади.

ОЛМА ЧОЙ

Олма, нок, лимон, қулупнай, олча каби меваларнинг қоқиси ва эссенциясидан тайёрланган брикет "олма чой" деб юритилади. Чойда юқорида кўрсатилган меваларнинг хушбўй ҳиди ва таъми бўлади.

Олма чойни дамлашда брикети эзиб, қайноқ сувга бир неча чой қошиғида соласиз ва қайнатасиз. У сузилгандан сўнг истеъмол қилинади.

МУРЧ ЧОЙ

Чойнакни қайноқ сувда чайқаб, 1 чой қошиғида қора чой ва бир чимдим мурч солиб дамланади. Мурч чой киши шамоллаб қолганда терлаш учун ичилади.

НАЪМАТАК ШАРБАТИ

Наъматак шарбатини унинг янги мевасидан ёки қоқисидан ҳам тайёрлаш мумкин. Бунинг учун наъматак мевасини яхшилаб ювиб, сирланган бирор идишга солинади, устидан шакар ва қайноқ сув қуйилади. Идишнинг қопқоғини буғ чиқмайдиган қилиб жипслаб димлаб қўйилади. Орадан 10 соат вақт ўтгач, шарбат совийди. Шундан кейин у докадан сузиб олиниб тоза шишаларга қуйилади ҳамда оғзи маҳкам беркитилиб, совуқроқ жойда сақланади. Ушбу шарбат шамоллаганда, грипп бўлганда, томоқ оғриғи, йўтал пайтида, тишлар бўшашиб, милклар қонайдиган бўлиб қолганда ажойиб малҳамдир. Мабодо оилада бирор киши бундай касалга дучор бўлса, уйдагиларнинг ҳаммасига ҳар куни бир марта бир ош қошиғида ичириб турилади.

Соғлом одам ҳар куни эрталаб бир пиёла қайноқ сувга бир чой қошиғида наъматак шарбатидан солиб ичса, организмни С дармондорисига бўлган кундалик эҳтиёжини қондиради. Бундай шарбат учун 500 грамм наъматак меваси, бир литр қайноқ сув, икки ош қошиғида шакар кифоя.

Наъматак меваси айни пайтда дорихоналарда бор. Аҳёнаҳёнда наъматак шираси тайёр ҳолда ҳам ишлаб чиқарилади.

МАЛИНА ЧОЙ

Хаста киши малина мураббосини иссиқ чой билан аралаштириб тез-тез ичиб турса ажойиб малҳам бўлади.

ПИЁЗ ШИРАСИ

Хасталик олдини олиш учун пиёз ва саримсоқ тўғралиб навбати билан кунига икки марта нафас олиб турилса ҳамда ширасини бурун йўлига суртилса фойда қилади.

ИССИҚ СУВ ВА ЗИҒИР

Буюк мутафаккир Абу Бакр Ар- РОЗИЙ тумов ҳақида шундай ёзади: ДАВОСИ: тумов бўлган кишининг боши устидан таъсири миясида сезилмагунча иссиқ сув қуйилса, у дарҳол шифо топади. Бошқа хил даво: бир парча зиғир латтани қиздириб, тумов бўлган кишининг ёфуғига, яъни бошининг қоқ ўртасига босилади. Иссиқлик таъсири сезилган заҳотиёқ барҳам топади.

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ,
доришунос.

Бош муҳаррир ўринбосари Солиҳ ЁҚУБОВ

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ШАҲАР ТЕЛЕФОН ТАРМОҒИ АБОНЕНТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Тошкент шаҳар телефон тармоғида станция ускуналари ва кабель линия иншоотларини ҳозирги замон талабларига мувофиқ қилиш бўйича катта ишлар олиб борилаяпти. Бу ишлар кўп маблағ, жумладан чет эл валютасини сарф қилишни талаб қилади.

Нормал иш билан таъминлаш ва материал хизмат ҳақлари тўловларини ўз вақтида ўтказиб, ишлаб чиқариш учун шароит яратиш мақсадида шаҳар телефон тармоғи ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳамма абонентлардан шошилинч равишда абонентлик тўлови бўйича қарзларни тўлашларини ҳамда шаҳарлараро ва халқаро сўзлашувлар учун счётларни ўз вақтида тўлашларини сўрайди.

1994 йил охиридаги ҳақ тўлаш тарифларини эслатамиз: якка ҳолда фойдаланиладиган асосий квартира телефони учун 12 сўм, қўшалоқ ва параллел телефон учун 9 сўм 60 тийин. Ўз вақтида ҳақ тўламаганларга ва счет тўловсиз қолганлиги сабабли телефон узиб қўйилиши ёки телефон номери умуман олиб қўйилишини олдини олиш учун ўз мажбуриятларингизни аниқ бажаришингизни сўраймиз.

Тошкент шаҳар телефон алоқаси ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмаси.

"ТОШҚУРИЛИШ" КОРПОРАЦИЯСИ иш билан банд бўлмаган аҳолини ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

4-5 разрядли электрпайвандчилар (маоши 700-1800 сўм),
5 разрядли ғишт терувчилар (650-1900 сўм),
5 разрядли бетончилар (600-1900 сўм),
5 разрядли сувоқчилар (800-1900 сўм),
5 разрядли бўёқчилар (800-1900 сўм),
5 разрядли дурадгорлар (700-1800 сўм),
монтажчилар (700-1800 сўм),
қолипчилар (700 сўм).

Турар жойингиз бўйича туман бандлик хизматларига мурожаат қилинг:

Акмал Икромов тумани — "Чилонзор" даҳаси, 22-мавзе, 7-уй. Телефон: 74-58-91,

Бектемир тумани — Ҳ. Бойқаро кўчаси, 4-уй. Телефон: 90-42-92;

Миробод тумани — Т. Шевченко кўчаси, 64-уй. Телефон: 55-81-09;

Мирзо Улуғбек тумани — Гоголь кўчаси, 38-уй. телефон: 32-36-55;

Собир Раҳимов тумани — Қорасарой кўчаси, 269-уй, телефон: 48-43-50.

Сирғали тумани — "Сирғали-1" мавзеси, 42-уй. Телефон: 57-58-71.

Ҳамза тумани — М. Ҳасанова кўчаси, 2-уй. Телефон: 96-49-40,
Чилонзор тумани — Фарҳод кўчаси, 10-уй. Телефон: 76-77-99,
Шайхонтоҳур тумани — Марказ-14, 7-уй, Телефон: 44-59-90,
Юнусобод тумани — Ж. Обидова кўчаси, 8 "б"-уй. Телефон: 35-33-71.

Яккасарой тумани — Бобур кўчаси — 33 "а"-уй. Телефон: 54-76-61.

"СТРОМИНСЕРВИС" ЎЗБЕК-БРИТАНИЯ ҚЎШМА КОРХОНАСИ юқори малакали қуйидаги мутахассисларни ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

БОШ БУХГАЛТЕР (камида 15 йиллик иш тажрибасига эга бўлиб, узоқ манзилларга сафарга бора оладиган);

РЕФЕРЕНТ КОТИБА (ўзбек, рус ва инглиз тилларини биладиган);

мармар плиткаларини ишлаб чиқаришда камида 5 йил ишлаган МУТАХАССИС (директордан тортиб ишчигача).

Қизиқарли иш ва юқори ойликни кафолатлаймиз.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Мирқосимов кўчаси, 68 "а" (мўлжал Бобур номли боғ). ТЕЛЕФОН — 56-81-11.

AFC (HOLLAND) HOLDINGS LTD, A EUROPEAN MULTINATIONAL COMPANY IS ACCEPTING APPLICATIONS FOR:

1
TRANSLATORS
REQUIREMENTS
Fluent in English & Russian
(Dutch & Uzbek a plus)
Computer Literate, professional appearance, experience

2
PROJECT MANAGERS
REQUIREMENTS:
Business edukation & experience
Fluent in Russian & English
Professional appearance Strong management, organizational & reporting skills

3
DRIVERS REQUIREMENTS:
Experience Professional appearance Some English

PAY COMMENSURATE WITH QUALIFICATIONS AND EXPERIENCE COME TO OUR OFFICE AT UZBEKISTANSKAYA STREET, 9 (OPPOSITE TO NAVOI THEATER) TO FILL AN APPLICATION.

ШАҲАР ТЕЛЕФОН ТАРМОҒИ АБОНЕНТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Кабеллар капитал таъмирланиши муносабати билан

53-АТС абонентларининг 9 рақами билан бошланадиган йўналишларга чиқиши

10 ФЕВРАЛГАЧА ЁМОНЛАШАДИ.

Тошкент шаҳар телефон алоқаси ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмаси.

Тошкент оқшоми

Муассис: Тошкент шаҳар ҳокимлиги

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони ~ 10.

Манзилимиз: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Телефонлар: хатлар ~ 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича~ 56-54-68, 32-56-66.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки "Тошкент почтаси" шаҳар почта корхонасининг фойдаланиш бўлимига ~ 33-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.

Ҳажми ~ 2 босма табоқ. Офсет усулда чоп этилади. Қоғоз бичими - А-2. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Нашр кўрсаткичи - 64690.

"Шарқ" нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Душанба, чоршанба ва жума кунлари чиқади. Буюртма -Г-0009 •Босмага бериш вақти 11.30. 1 2 3 4 5 6.